

הישיבה השישים-ותשע של הכנסת התשיעית

יום שלישי, ט' שבט תשל"ח (17 ינואר 1978)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ומשפחות הרוגי מלכות, תשל"ז-1977 — הצעת חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. ועדת הכנסת בישיבתה היום, ט' בשבט תשל"ח — 17 בינואר 1978, החליטה להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת העבודה והרווחה.

בישיבת הכנסת מיום ג' בשבט תשל"ח — 11 בינואר 1978 הוחלט, בהתאם לסעיף 91(א) לתקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעות חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 4), תשל"ז-1977 — הצעת חברת-הכנסת יגאל אלון, שו" שנה ארבל-אלמוזלינו ומשה שחל. ועדת הכנסת בישיבתה היום, ט' בשבט תשל"ח — 17 בינואר 1978, החליטה להעביר את הדיון בחוק הנ"ל לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הכנסת רושמת לפניה את ההודעה. אשר להחלטה הראשונה, בדבר הגדלת מספר חברי ועדת העלייה והקליטה, אעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

הצעת ועדת הכנסת להגדיל את מספר חברי ועדת העלייה והקליטה ל-17 חברים נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

ההצעה נתקבלה יחד עם ההרכב השמי, כפי שהורבא עליידי יושב-ראש ועדת הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום

סכנת זיהום אוויר לתושבי בית-וגן ובית-הכרם בירושלים

הכבד שפקד אותם. תהי נשמתם של חיים דדון וסמי מינטר צרורה בצרור החיים.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בעיית איכות החיים והסביבה היא תוצר לוואי של העידן המודרני. הזיהום הסביבתי — באוויר, ביבשה ובמים — הוא פועל-ליצא של צפיפות האוכלוסין, התינוש המוגבר, התחרורה העיבורית והפרטית המתפתחת עד כדי מחנק, בולמוס הצריכה ועוד. כל אלה תורמים להגברת גורם הזיהום בחיינו, שהוא — אם נצטט מדו"ח הוועדה לחקר זיהום האוויר בישראל מיולי 1965 — "גורם מזהם לסובב בכלל, גורע מהאוויר ומאיכות החיים של בני-האדם וגורם לגזקי בריאות אורגניים חמורים".

המודעות לנושא זה בעולם כולו, בעיקר במדינות המערביות המפותחות, הולכת וגדלה. בארצות-הברית, למשל, נעשה מאמץ אדיר ומדענים ואישי ציבור מכ-

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הגני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אבקש את אישורה של הכנסת להחליטה הבאה: ועדת הכנסת בישיבתה היום, ט' בשבט תשל"ח — 17 בינואר 1978, החליטה להגדיל את מספר חברי ועדת העלייה והקליטה ל-17 חברים. לוועדה הנ"ל ייכנסו חברי-הכנסת הבאים: שמואל רכטמן, הלל זיידל, שושנה ארבל-אלמוזלינו, תמר אשל, בן-ציון רובין ונציג סיעת ד"ש, ששמו ימסר לנו בשבוע הבא. כמו כן, במקום חברי-הכנסת מרדכי צפורי ייכנס חברי-הכנסת רוני מילוא.

אבקש למסור לכנסת את ההודעה הבאה:

בישיבת הכנסת מיום כ"ה בטבת תשל"ח — 4 בינואר 1978 הוחלט, בהתאם לסעיף 71(א) לתקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת משה שחל ואל-יקים (גוסטב) בדיאן, בנושא: "זיהום הקישון". ועדת הכנסת בישיבתה היום, ט' בשבט תשל"ח — 17 בינואר 1978, החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

בישיבת הכנסת מיום ב' בשבט תשל"ח — 10 בינואר 1978 הוחלט, בהתאם לסעיף 91(א) לתקנון,

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. תחילה ההצעה לסדר-היום בנושא: סכנת זיהום אוויר לתושבי בית-וגן ובית-הכרם בירושלים. יש ארבע הצעות לסדר-היום בנושא זה. רשות הדיבור לראשון המנמקים, חברי-הכנסת גלס.

דוד גלס (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאני ניגש להצעה הרשי לי, בשם הכנסת כולה, להביע צער וזעזוע עמוק על מותם הטראגי של הילדים חיים דדון וסמי מינטר, שזה עתה נודע על פטירתם. מדינת ישראל כולה עקבה במשך שבועות, תוך דאגה וחרדה, אחר החיפושים ואחר האנשים שחיפשו אור. תם, דואב הלב על האסון הנורא שעדיין אין פרטים לגביו. רצוני לשלוח מכאן רגשות השתתפות של חברי הכנסת כולם להורים ולמשפחות השכולות על האסון

שיתוף התקן הישראלי איננו מהמחמירות — אם ננקוט לשון של המעטה — לעומת המקובל בעולם. עדות לכך היא אותו דו"ח הוועדה לחקר זיהום האוויר בישראל, מטעם המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, השירות לשמירת איכות הסביבה, הקובע: "קיים מי-דע עובדתי על נזקי בריאות אורגאניים שנגרמים על-ידי חשיפה אקוטית לרמת זיהום גבוהה מאוד — למשל, ריכוז של 300 עד 500 מיקרוגרמים של דו-חמצן הגפרית במטר מעוקב — או על-ידי חשיפה ממושכת, למשך תקופה של שנים, לרמות בינוניות; למשל, ריכוז של 100 עד 130 מיקרוגרמים".

רבתי חברי הכנסת, מתוך שיחות ממושכות שק-יימתי עם אנשי מדע המצויים אצל הנושא נמסר לי שהמחכונת המוצעת — הפעלת מרכז החימום של בית-החולים על-ידי מאזוט ופליטת החמרים הרעילים באמצעות ארובה שגבהה המתוכנן הוא 75 מטרים — יש בה כדי לסכן באופן חמור ביותר את ברי-אותם של תושבי השכונות הסמוכות. במצבים די רגי-לים, כשיש מזג-אוויר מקובל והרוחות רגילות, עלול הריכוז של דו-חמצן הגפרית להגיע לכדי 1,800 עד 2,900 מיקרוגרמים למטר מעוקב. במקרים קי-צוניים עלול הריכוז לעלות עד כדי יותר מ-4,000 ואפילו 7,000 מיקרוגרמים. בכל המקרים זהו ריכוז העולה בהרבה על ההיתר המאקסימאלי ל-1% של הזמן, לפי התקן הישראלי, שהוא, כאמור, 1,560 מיק-רוגרמים על מטר מעוקב.

על-מנת להמחיש את הסכנה הצפויה לבריאות ול-חיי האדם מרמת זיהום כה גבוהה אני מרשה לעצמי לנגוע במספר אירועים הלקוחים מספרו של Henry Perkins הנקרא "Air Pollution". בראשית חודש דצמבר 1952 עלה ריכוז הגפרית הדו-חמצנית בעיר לונדון רבתי עד לערך מאקסי-מאלי של 4,000. 18-הימים שלאחר מכן עלה שי-עור התמותה בעיר לכדי 170% ביחס לממוצע הרב-שנתי.

בשבוע האחרון של חודש נובמבר 1962 עלה ריכוז הגפרית הדו-חמצנית בעיר ניו-יורק עד לערך מאקסימאלי של כ-2,000 מיקרוגרמים למטר מעוקב אוויר. מספר הפטירות היומי בתקופה זו עלה בכ-20% ביחס לממוצע.

באותה עיר, בשלושת ימי "חג ההודיה" האמרי-קני, בנובמבר 1966, הגיע ריכוז חומר רעיל זה לערך של 2,600 מיקרוגרמים; מספר הפטירות בשלושה ימים אלה עלה בכ-25% ביחס לממוצע הרב-שנתי.

דיווח-שבון של אירגון הבריאות העולמי משנת 1976 מצביע על כך שבמרבית-חשיפה מסויימת לזיהום אוויר, המקבילה למה שצפוי עם הקמתו של בית-החולים "שערי-צדק", קיימת סכנה מוחשית של עליית שיעור התמותה לעומת השיעור הרגיל.

מן הראוי לנגוע בקצרה בהשתלשלות המאורעות שהביאו למצב העכשווי. בראשית שנת 1973 החליטה הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה כי מיקומה וגבהה של ארובת בית-החולים "שערי-צדק" ייקבעו על-ידי מומחים מטעם משרד הבריאות.

בית-החולים פנה מיומתו לפרופסור דונגי מהטכ-

נים אותו "כמירון נואש כמעט כנגד הזמן הצלחת האנושות מכליית הזיהום המאיימת עליה". מערכת חוקים עניפה קיימת בארצות אלו; חוקים אלה קובעים תקנים חמורים בתחום הזיהום לסוגיו. המאבק נגד הגורמים המזהמים, המאיימים לכלות כל חלקה טובה בחיינו, קשה שבעתיים — הן משום שהטיפול בנושא זה הוא חדש יחסית והן על שום שהוא נראה לע-תים, בצדק מסויים, כשימת מקל בגלגלי הקידמה של חברת השפע המודרנית. ללא ספק, יש כאן היקל-עות למעין מעגל קסמים, שבו העלאת רמתו הכל-כלית של הפרט טומנת בחובה סכנה של ממש לאשרו, לבריאותו, אולי אפילו לעצם חייו.

כמובן, איש אינו מציע בריצנות להגר לערבות קאזאכסטאן, שבהן מתגוררים ישישים שגילים מופלג ועולה על מאה שנה, או לחזור לימי הכרכרות המוני-עות לא בכוחות סוס אלא בסוסים ממש, אף כי מותר אולי להתרפק בנוסטאלגיה מסויימת על אותם ימים טובים, אך יחד עם זאת אנו מצווים לעשות כל אשר בידנו לשמור, לפחות, על אותם תקני מינימום של איכות החיים והסביבה.

צר לי שהבעיה, שאותה אני מבקש להעלות על סדר-יומה של הכנסת, נוגעת דווקא לזיהום-האוויר הצפוי בעקבות הקמתו של בית-החולים "שערי-צדק" בירושלים. בית-החולים השוקד, מצד אחד, על חיו ובריאותו של הציבור, ומצד שני, משמש כמקור סכ-נה תברואתית — הוא תרתי דסתרי. אך, לצערי, כזו היא המציאות.

ברצוני להדגיש, חוזר והדגש, שאין לי כל כוונה יהסתייג מעצם הקמתו של בית-החולים ומחש-ביתו העצומה לתושבי ירושלים. בית-החולים "שערי-צדק" מצטיין ברמת שירותים גבוהה ביותר, ביחס אנושי לפאציננטים שלו ובאווירה יהודית מיוחדת במינה. יחד עם זאת, מחובתי ומחובת הכנסת כולה להתריע על הסכנה הצפויה לתושבי השכונות בית-אגון, בית-הנכרם וגבעת-מרדכי מזהום האוויר שייגרם על-ידי בית-החולים במקומו החדש.

בית-החולים, העומד לפתוח שעריו בחודש נוב-מבר הקרוב, הוקם בסמיכות לשכונת בית-אגון, שהיא אזור מגורים מובהק. בתי המגורים הסמוכים ביותר מרוחקים מבית-החולים פחות מ-50 מטרים. בבית-החולים נבנה מרכז חימום שיופעל על-ידי מאזוט ומשריפת אשפה לסילוק פסולת של בית-החולים. מו-צרי השריפה ייפלטו לאוויר הסביבה דרך ארובה, שגבהה יהיה, על-פי התכניות העכשוויות, 75 מטרים. פתח ציאת הארובה נמוך מהבתים הגבוהים שברחוב הפסגה, המרוחקים כ-300 מטרים מפתח הארובה. מו-צרי השריפה הנפלטים מהמאזוט מכילים גזים רע-לים, כגון דו-חמצן הגפרית ותחמוצת החנקן. ברי-כוזים גבוהים עלול גז דו-חמצן הגפרית לגרום למוות תוך ימים ספורים.

התקן הישראלי לגבי ערכי זיהום המתייחסים לדו-חמצן הגפרית קובע רמת ריכוז מאקסימאלי של 780 מיקרוגרם דו-חמצן הגפרית על כל מטר מעו-קב אוויר ב-99% של הזמן. לגבי 1% של הזמן, דהיינו כ-4 ימים בשנה, ההיתר המאקסימאלי הוא 1,560 מיקרוגרם על מטר מעוקב. יש לציין שדרי-

— הצעות לסדר-היום (גלס, ארבל-אלמוזילנו, ברעם) —

פי 5. התוצאה בשטח תהיה חמורה ביותר, בעיקר לבריאותם — ואף לחייהם — של בני האוכלוסיה החלשה: ילדים, זקנים וחולים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש מספר פתרונות אפשריים לבעיה קשה זו, כגון: הסקה בחשמל או בגז; העתקת מרכז החימום, דוגמת הנסיון המוצ' לח שנעשה, למשל, בני-יורק והאמבורג; הסקה בסולר, תוך כדי הגבהה רצינית של הארובה, ועוד. כל פתרון צריך להביא בחשבון את מכלול ההיבטים הקשורים בנושא: הגורם האורגאני; הגורם הכלכלי; אך מעל לכול — הגורם התברואתי.

בית-החולים "שערי-צדק" עתיד לשרת את תושבי ירושלים במקומו החדש עשירות בשנים. ההחלטות שיתקבלו עתה על-ידי הגורמים המוסמכים יקבעו בעתיד הקרוב והרחוק את גורלם של עשרות אלפי התושבים בשכונות הסמוכות. על כן, מן הדין שלא להיחפז בקבלת ההחלטות, לבל נעמוד בפני סיטואציה שתהא בגדר "בכייה לדורות".

פנייתי ובקשתי — ובעניין זה אני פה לחלק גדול מתושבי ירושלים — היא שתיערך בדיקה אובייקטיבית, יסודית ומקיפה של הנושא, בשיתופם של מומחים מתחומים שונים: מדענים, רופאים, מומחים לאיכות הסביבה, כלכלנים ואדריכלים, כדי לחפש פתרון אופטימאלי לבעיה זו.

אני משוכנע שבית-החולים "שערי-צדק" והנהלתו, שתרומתם לבריאות תושבי ירושלים ורווחתם אינה מוטלת בספק, יסייעו בכל מאודם במשימה זו.

אני מציע שהנושא יובא לדיון במליאת הכנסת, אך אסכים גם לכך שהוא יידון לעומקו בוועדה המתאימה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילנו: רשות הדיבור לחבר-הכנסת ברעם, להצעה באותו נושא.

עוזי ברעם (המערך): כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את דבריו של חברי, חבר-הכנסת דוד גלס. אינני סבור שבסוגיה כל כך חשובה כדאי שנחזור איש על דבריו רעהו; לכן אנסה להתרכז בכמה היבטים שונים. כותר שב שכונת בית-הכרם בירושלים אני חש בסערת רוחות בין התושבים בשל סכנת זיהום האוויר. מצב העניינים ברור לכולנו: מתוכננת ארובה בעמק, מול בתים המצויים על גבעה, והיא תפלוט גזים מרעילים בכמות הגבוהה בהרבה מעל התקן. אם לא ייערך טיפול מזורז — נאמר לנו את דברנו והנהלת בית-החולים תטען לאקזיט: בשל קשיים תקציביים אי-אפשר לממש את ההמלצות.

את בריאות תושבי מערב ירושלים לא ניתן למייד במונחים מוחלטים, אך את הביזיון שייגרם ל"שערי-צדק" — ניתן גם ניתן. כדאי שנאמר פה שהפעלת המאזן, המכיל 4% גפרית, יש בה סכנה חמורה לבריאות תושבי מערב ירושלים. על גזקין של המורה זוט מדובר בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשל"ג—1972, האוסר על השימוש במאזן לשם הסקת תנורים לצריכה ביתית. נראה כולנו את המגוון שב-

ניון, שהוא מומחה משרד הבריאות בנושא זיהום האוויר. ממצאי הדירי-חשבון שהגיש, כפי שהתפרסמו בחודש ספטמבר 1975, כוללים, בין היתר, את ההמלצות הבאות:

1. המערכת תופעל על סולר, שתכולת הגפרית שלו נמוכה, יחסית, לעומת מאזן; 2. גובה הארובה — 55 מטרים; 3. רצוי למנוע הפעלת התנורים בשעות הבוקר המוקדמות ובימים שבהם צפויות — כפי שהדבר מכונה בפי המומחים — תקריות זיהום אוויר; 4. אם יוחלט על הסקה במאזן יש להגביה את הארובה ל-90 מטרים.

כעשרה חודשים לאחר מכן, מסיבות שלא לחתי לגלותן, הומינה הנהלת בית-החולים מחקר נוסף — מהשירות המטאורולוגי בבית-דגון. מחקר זה אישר הפעלת מרכז החימום במאזן. על סמך דין וחשבון זה אישר משרד הבריאות את תכנית בית החולים וקבע את גובה הארובה ל-75 מטרים. בית החולים החל בהקמת הארובה עוד לפני קבלת אישור הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה. אז הוצא צו על הפסקת עבודה, לפי בקשת עיריית ירושלים. בעקבות הפסקה זו הפקידה הנהלת בית-החולים תכנית מפורטת; מועד סיום ההפקדה נקבע לסוף שבוע זה. יש להניח שאם לא תתערב הכנסת עוד מועד תסתיים בניית הארובה תוך זמן קצר.

דין-חשבון השירות המטאורולוגי הוא הבסיס ליאישור תכנית בית-החולים על-ידי משרד הבריאות, אך מומחים בעלי שיעור-קומה מצביעים על מספר ממצאים המעוררים את מהימנותו. לא אמנה את כולם אלא אתריכם בעיקריהם שבהם:

א. גם לפי ממצאי דין-חשבון השירות המטאורולוגי עלול ריכוז דו-תחמוצת הגפרית להגיע, במקרים קיצוניים, עד כדי 7,000 מיקרוגרמים במטר מעוקב אוויר. ערך זה גבוה פי 4 מהתקן הישראלי המאקסימאלי ופי 20 מערכי זיהום, שלגביהם קיים מידע עובדתי על נזקי בריאות אורגאניים.

ב. אחת מהנחות היסוד של המודל התיאורטי היא שפני השטח בסביבת הארובה הם מישוריים — ולא היא. כידוע, מצוי בית-החולים בעמק, בעוד אשר שכונת בית-דגון מתנשאת על הר שמעל המישור.

ג. הנתונים על הרוחות באזור מבוססים על מדידות בבניין ג'נראלי, המרוחק כדי 4 קילומטרים מאתר בית-החולים.

ד. הדירי-חשבון מתייחס אך ורק לדו-תחמוצת הגפרית. לא הובאו בחשבון לא מזהמים נוספים ולא ההשפעה המורכבת של מזהמים שונים.

ה. אין שום התייחסות לשריפת האשפה בשטח בית-החולים. אשפה זו מכילה חמרים פלאסטיים, חמרים אורגאניים וכימיקאליים. הללו פולטים בזמן השריפה גזים רעילים, כגון ויגיל, וכן כלוריד, שלגביו הוכח שהוא חומר מסרטן. כמות-האשפה הצפויה מוערכת בכדי טונות ליום; וללא ספק, כמות זו עוד תגדל בעתיד.

ו. מומחים טוענים כי תחום השיגאה של דין-חשבון השירות המטאורולוגי עלול להגיע עד כדי

הלשון הזה. כי אני רוצה לחשוב על הסיבה, אבל איני יודע מה.

שר-הפנים י. בורג:

זה בית-החולים דתי, לכן אולי דיברת על בית-כנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני חשבתי שיש משמעות נוספת. מכל מקום, גברתי היושבת-ראש, מיקומו הצפוי של בית-החולים הוא בלבן של אחד מאזורי ירושלים המאוכלסים ביותר והמתפתחים במהירות גדולה ביותר. איני מכיר הרבה בתי-חולים — בהיקף של בית-החולים הזה — הצמודים כל כך לאזור שהוא אזור מגורים בעיר-קר, כפי שעתיד להיות בית-החולים "שערי-צדק". גם היום ממוקם בית-החולים "שערי-צדק" בלבן של העיר, אבל לא באזור המיושב בצפיפות כה גדולה כמו האזור הנידון; כי היום צמוד "שערי-צדק" גם לאזורים מסחריים. הוא הדין לגבי בתי-חולים אחרים. מכל מקום, לא מוכר לי שום בית-חולים אחר בגודל הזה, הצמוד כל כך לאזור שהוא אזור מגורים טהור.

רנני מילוא (הליכוד):

בית-החולים "איכילוב" בתל-אביב.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא עד כדי כך.

רנני מילוא (הליכוד):

אם בית-החולים רחוק — טוענים מדוע הוא רחוק; אם הוא קרוב — טוענים למה הוא קרוב.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר-הכנסת מילוא, למה לך לעשות אתי עכשיו ויכוחים טכניים? דעתי שונה.

אין שום ויכוח, גברתי היושבת-ראש, בין כל הגורמים המעורבים בעניין — לרבות אפילו את בית-החולים עצמו; ודאי המומחים המדעיים השונים ודאי הגורמים הציבוריים המעורבים בהליכי אישור תכניות הבנייה — שפליטת הפיח והזיהום מבית-החולים, בדלק כזה או אחר, פירושה גרימת נזק רציני לתושבים הגרים באזור ופגיעה ממשית באיכות החיים שלהם.

גם על הנתון הזה, כקודמו, אין ויכוח. אין ויכוח על נתון שליש, שההליכים שנקטו, לצורך הבנייה וההרחבה והאישור, היו כרוכים בעבירות על החוק.

ובכן, אלה שלושת נתוני היסוד. לצערי, בדרך כלל אפשר לומר שבמציאות שלנו הכול יודעים את העובדות, הכול יודעים שבית-החולים ממקום באזור שיש בו הרבה מאוד מבני מגורים, הכול יודעים שפיטת הזיהום שלו יכולה לגרום נזק, הכול יודעים שהליכי הבנייה לא נעשו על-פי דרישת החוק — ואיך שהוא, במציאות הישראלית, לגבי בית-החולים זה או לגבי בית-עסק אחר, מגיעים הדברים לידי כך, שאף-על-פי שהעובדות והעבירות ידועות, מתבצעים הדברים בניגוד לכל סדר תקין.

בעצם, הבעיה העומדת לפנינו היום היא פשוטה מאוד. חברי שדיברו לפני תיארו במונחים כמעט מדי-

עניין: לצריכה ביתית — לא, לצריכה ציבורית ול-הרעלה ציבורית — כן. לצערי, לא היה משרד הב-ריאות די רגיש למידת הזיהום ולא לחץ על היוזמים לפנות לטכניקות אחרות. ברור שהסקה בחשמל היא היעילה ביותר ופותרת באורח מוחלט את בעיית הזיהום. נכון שהעלות גבוהה, אך אין ספק שמבחינת טובת האוכלוסיה זהו פתרון אופטימאלי. גם העתקת מרכז החימום אפשרית. בארצות-הברית יש מרכזי חימום הפולטים את החום במרחק עשרות קילומטרים ממרכזי הצריכה. אפילו הסקה בסולר, שהוא חומר טוב ממאזוט, לא תפתור את הבעיה. היא תחייב הא-רכת הארובה תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מיו-חדים; אבל גם אז לא ניתן יהיה למנוע, לטווח ארוך, רמת זיהום גבוהה.

רנני מילוא (הליכוד):

חבר-הכנסת ברעם, במה מסיקים את הכנסת?

עוזי ברעם (המערד):

אני חבר כנסת חדש כמור.

כבוד היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בית-החולים "שערי צדק" הוא בית-חולים ותיק ועתיר זכו-יות והוא מורה דרך למוסדות פואה בישראל. כיום תטען הנהלת בית-החולים שכל פתרון אלטרנטיבי יגרום לדחייה בפתיחת בית-החולים. להערכתי, מי-קומו של בית-החולים, בלב אזור מאוכלס, מעורר ספק. אולם היום לא זו השאלה, שהרי הבניינים עומדים על תלם. יש שאלה אחת בלבד: כיצד נש-כיל כולנו לצמצם את הנזק הציבורי, כיצד נמלט מגורלן של ערים שהוכרעו במאבקן על איכות חיים טובה יותר. אסור שקולנו יישמע כאן, והעושים ימ-שיכו מלאכתם באין מפריע. על המליאה לקיים דיון בנדון במגמה להקים בית-חולים מודרני, שיש בו נזק מינימאלי לאיכות הסביבה ולרווחת תושבי מערב ירו-שלים.

היו"ר ש. ארכלי-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת הלוי, להצעה באותו נושא.

(חבר-הכנסת ב. הלוי איננו נוכח באולם).

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אולמרט, להצעה באותו נושא.

אהוד אולמרט (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, יש מס-פר נתוני יסוד בפרשה זו של בית-החולים "שערי-צדק", אשר אין מחלוקת לגבי אמיתותם. ראשית, אין ויכוח על כך שבית-הכנסת החדש "שערי-צדק" — — —

רנני מילוא (הליכוד):

בית-חולים, לא בית-כנסת. בבית-כנסת אין זיהום אוויר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

סליחה, בית-החולים.

(שר-הפנים י. בורג קורא קריאת-ביניים)

אדוני שר הפנים, אני משוכנע שמומחיותך בפ-ריד תעזור לך להסביר לי מה עומד מאחורי כשל

שמחוך סדרי העדיפויות הללו תהיה העדיפות הזאת קודמת לעדיפות אחרת.

גברתי היושבת-ראש, אפשר, כמובן, לקחת נושא זה ולהפוך אותו כמודל לבעיה הכללית של הפרת הסעיפים השונים של חוק התיכנון והבנייה, על האס-פקטים השונים שלהם, ולהפוך זאת ל-study case של כל הנושא. אני לא מציע שנהפוך את זה. נראה את העניין כבעיה ספציפית של מוסד ספציפי הדורש תיקון מיידי. אבקש שהשר יורה לרשויות התיכ-נון — ובעקבותיו יורו הרשויות המוסמכות — לעכב את ביצוע העבודה בבתי-החולים עד לאחר שהכנסת תשמע את המומחים הנוגעים בדבר ותגבש דעה לגבי הצרכים הנובעים מזקמת בית-החולים באזור מגורים. במקביל יתנו הרשויות השונות של משרד הפנים תור קף ואישור לתכניות הללו במסגרות הראויות להן.

אני מציע שלא נשלים עם המשך ההפרה הזאת, לבל נבוא ונאמר בעוד חצי-שנה: טוב, לא היתה ברירה. הברירה נהוגה עכשיו: ניתן למנוע בזק זה; ואני מציע שבצד החשיבות הגדולה בפתיחתו המהירה של בית-החולים נחשוב על כך שאוכלוסיה בת עשרות אלפי אנשים תצטרך לחיות עם בית-החולים הזה כחלק ממנה — והיא צריכה להיות בבריאות טור-בה וברוחות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, במידה מסויימת לא נהירות לי דרכי התהודה של הבית הזה. לפני שבוע היו כאן, ביום רביעי, שני ויכוחים: אחד, על צינור מים שהתפוצץ ברחוב פומבדיא בתל-אביב, ובמשך חמש-שש שעות לא היו מים בשני בתים; והשני, על המצב בבתי-הסוהר בישראל. הע-תונות העברית — עד כמה שיכולתי לראות, גם בבוקר וגם בערב — דנה באריכות גדולה עד למאד בנושא צינור המים, אך לא הזכירה את עניין הוויכוח על המצב בבתי-הסוהר. והרי מדובר בבני-אדם, יצורי אנוש. אינני שולל את העובדה שבונים את בית-החולים "שרי-צדק"; ובהחלט אינני מכחיש את העוב-דה שבנוגע לארובה באותו בית-החולים נתעוררה בעיה שעוד אגע בה בפרוטרוט. ואולם, ארבעה חברי כנסת אוחזים בארובה אחת: וכיוון שארובה אחת היא בת 37 מטרים, הרי כל אחד אותן בערך ב-9 מטרים; ואם הארובה הזאת תהא בת 68 מטרים, לפי הצעה ממסויימת, הרי יצא שכל אחד כאן העלה את התי-שיבות של 17 מטרים. נדמה לי שצריכה להיות פרו-פוציה בין הכנסת לבין עיסוקה של הכנסת.

רוני מילוא (הליכוד):

כל הכבוד.

שר-הפנים י. בורג:

ועכשיו אתייחס לעניין.

רוני מילוא (הליכוד):

נשיאות הכנסת צריכה לקחת זאת לתשומת-לבה כאשר היא מאשרת את ההצעות.

דוד גלס (חזית דתית לאומית):

מדובר בבריאות של עשרות אלפי תושבים.

עיים את היקף הנזק שייגרם לשכונת בית-הכרם. אין ויכוח על היקף הנזק. כל מי שגר במקום, ופתחו של בית-החולים פונה אל פתח ביתו, יודע שברגע שהארובה שם תתחיל לפלוט את כמות העשן הדרושה כדי לחמם בית-החולים בן מאות מיטות — ייגרם נזק ותושחת שכונה שלמה. אין ויכוח על זה.

השאלה היא איך מתמודדים עם הבעיה. האם אנחנו נעמוד כאן — חברי הכנסת, הכנסת, ועדת הכנסת — עוד חצי-שנה ונאמר: מה אפשר היה לעשות? בנז, התעלמו. אבל היום יש בית-חולים, יש ארובה, חולים צריכים להיכנס לבית-החולים, יש מקרי-חירום; ייגרם נזק ולכן צריכים להשלים עם זה. או שננקוט גישה אחרת ונאמר: היות שיש בעיה, חייבים לתת לה פתרון כזה שלא יצטרכו לבכות לאחר מכן על מציאות שלא ניתן לשנותה.

ואני רוצה לומר פה משהו שהוא מעבר לבית-החולים: לאחרונה דנו בכנסת בחוק התיכנון והב-נייה ודנו בעבירות בתחום זה. בכלל, גברתי היושבת-ראש, זה אחד הנושאים המוזנחים ביותר במציאות הישראלית. במשך שנים רבות היה נושא זה פרוץ לכל עבירה, לכל הזנחה, לכל הפקרות של אנשים פרטיים ושל מוסדות — ואפשר להביא לכך דוג-מאות אין סוף משטחים שונים וממגורים שונים. אין על כך פיקוח. והיום, לשמחתי, יש מגמה החותרת לתקן את העיוותים הללו. אני סבור שבמסגרת זו לא ייתכן לעשות הבחנות בין מה שנראה כאינטרס הפרט לבין מה שנראה כאינטרס הציבור ולומר, שבי-מקרה של בית פרטי או מרפסת או גדר נוספת נלך בכל חומר הדין, אבל כשמדובר במוסד ציבו-רי, אז זה, לכאורה, אינטרס הציבור ובסופו של דבר, נשלים עם העבירה. ההבחנה הזאת איננה תור-פסת. המשמעות שלה — העמקת התינוך לעבריינות ולהפרת החוק. עלינו להתמיר על קלה כחמורה: בית-חולים דינו לבתי-ספר, דינו כבית פרטי, כבתי-חירו-ש; ואין להשלים עם כל עבירה הנעשית ברבים בצורה בוטה וחד-משמעית, מתוך הנחה שמדובר במו-סד חשוב ולכן ישלימו איכשתו עם הדברים.

אין ויכוח על הדו"חות המודעים. אין ויכוח על כך שעד היום לא תאם הביצוע את התכניות המ-אושרות. השאלה העומדת כיום — וזה, למעשה, האתגר העומד לפני השר — היא: מה לעשות כדי למנוע את המשך ביצוע העבירות? אני סבור, אדוני השר, שבנושא זהוים האוויר צריך לקחת תמיד את הגישה המחמירה לגבי תכניות הבנייה ולא לומר שיש דו"חות שלפיהם, בנתונים כאלה או כאלה, אפשר היה לבנות ארובה בת 30 מטר — והדבר יהיה תואם בדיוק את הצרכים של בית-החולים כפי שהם כיום. אלא — אם יש דו"חות האומרים כי יש חשש גדול שגם ארובה בת 75 מטרים או 100 מטרים לא תהיה מספקת — יש ללכת לפי הגישה המחמירה ולא לקחת סיכונים, משום שאת הנזקים שיהיו כתוצאה מכך לא ניתן יהיה לתקן. הסיכון היחיד שלוקחים — בכך שבונים ארובה יותר גבוהה או מוסיפים כל מיני אלמנטים לבניה — הוא שהבנייה תתעכב בשלושה חודשים או שהיא תעלה עוד כך וכך ליי-רות. בכל מה שקשור לבריאות הציבור, אני מציע

רוני מילוא (הליכוד):

שבוע דנה נשיאות הכנסת בהצעות הדנות בחיי אדם.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי-הכנסת מילוא, אם יש לך טענות לנשיאות הכנסת תעביר אותן ליושב-ראש.

שרי-הפנים י. בורג:

מורי ורבותי, אם אתם מרגישים את עצמכם מדוג-דגים — לא מדוכדכים — עלי-ידי הערה זו, אני מב-טיח עוד כמה.

אני מתייחס לנושא: (א) אנחנו יודעים שכל אדם הוא עולם קטן. אנחנו בהחלט מצויים לזכור את דברי הגמרא במסכת סנהדרין דף ל"ו, עמוד א' — — —

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי-הכנסת אהוד אולמרט, אבקש להקשיב לדברי השר. אלה דברי תשובה על הצעתך.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מקשיב לדברי השר ואני לא זקוק לתזכורות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתה מדבר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מקשיב לדברי השר ואני לא זקוק לתזכורות.

שרי-הפנים י. בורג:

בייחוד כשהוא מצטט דברי גמרא ממסכת סנהדרין דף ל"ו, עמוד א' למטה, שכל אדם צריך לומר: "בשבילי גברא העולם"; בייחוד כשאנחנו יודעים שכאשר יש ויכוח בין היחיד לבין הרבים — הלכה כרבים, ושלום הציבור עדיף. וכאשר אמרתי מה שאמרתי לא רציתי לגרוע אף במיליגרם אחד או במילימטר אחד מבריאות הפרט והכלל.

ראשית כול, אני רוצה לשים כמה דברים על מקומם המדויק: האזור המוגדר כיום, ברוך-השם, כאזור מגורים מובהק היה אזור בלתי-מאוכלס כאשר בית-החולים הלך באופן חלוצי לקבוע לו מקום קצת יותר רחוק ממרכז העיר. אני חושב שמה שעשו הוא דבר טוב ודבר חשוב. אנחנו יודעים שהתפתחות של בניין ערים הולכת לפעמים מהר, אבל עדיין יותר לאט מעצם התיכנון מלכתחילה. יכולתי לתת כדוגמה לא רק את "איכילוב", לא רק את "הדסה" הישנה בתל-אביב; יכולתי לתת כדוגמה, נ"נ, את "אסותא" בתל-אביב: היה שם בית בודד כאשר נולדה לי הבת הראשונה; וכאשר נולדה לי הבת השנייה, בשעה טובה ומוצלחת, לא מצאתי את "אסותא" מפני שהיתה כבר מוסבבת בתים סביב לה. אני מאושר מכך שבונים, נוסף לבתי-החולים. אני יודע על הוויכוח שהוזכר, כי הייתי שר הבריאות ב-1951—1952, כאשר התנהל הוויכוח אם "הדסה" אי-נה רחוקה מדי — וגם היום ייתכן שיש אנשים בירו-שלים החושבים שהיא די רחוקה. ובכל זאת, אני חושב שהיה משום מעוף במחשבתו של בן-גוריון ובר מחשבתו של ד"ר שיבא זכרונם-לברכה, כאשר אמרו שצריכים לבנות אותה במקום שבו תהיה התפתחות גם לעיר וגם לבית-החולים בתור שכזה. ואף פעם

לא הצטערתי על כך ששמי חתום בתור שר הברי-אות על מגילת היסוד של "הדסה" בעין-כרם.

יש — ואני אומר זאת מעל במה זו — דברים מזוירים. יש היום ויכוח על בית-הקברות ברמת-השרון. כבר בשנת 1947 קבענו שהוא צריך להיות שם. קודמי, משה חיים שפירא זכרונם-לברכה, ביקר שם בשנת 1969. וכאשר אני שואל את ראש העיר: איך אתה בונה שם בית-ספר כאשר אתה יודע ששם צריך להיות בית-קברות? הוא אומר: לא האמנתי שזה יהיה. ומשום כך הוא בנה בית-ספר. אם כן, אני ער בהחלט לעובדה שיש אנשים בעלי אחריות גדולה, ממלכתית-עירונית, שאינם מתחשבים באותם חור-קי יסוד שהם יסוד איכות החיים שלנו. אני בהחלט בדעה שהחברים, אשר העלו כאן את הנושא, העלו דבר נכון; לכן אציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, עם כל ההסתייגות מדברים צדדיים שאני רואה לעצמי חובה לומר ולהביע אותה.

במושב האחרון של הכנסת הקודמת הבאתי לכאן חוק, אבל הוא לא התקבל — לא באהדה ולא ברוב. יש חוקים המקבלים לפעמים רוב, אבל אין אהדת הציבור אתם; לפעמים יש חוק שאהדת הציבור אתו, אבל אין לו רוב. מה שאני הבאתי לא קיבל רוב בכנסת הקודמת. אמרתי: אם יש בנייה בניגוד לחוק — האשם אינו הפועל השחור, הבלתי-מקצועי, השם לבנה על לבנה; האשם הוא הקבלן, האדריכל העו-שה בניגוד לחוק, המהנדס. נגד זה רציתי חוק עם שיניים, אך הכנסת לא נתנה ידה לכך. הלוואי שה-כנסת הזאת תתן.

אני בהחלט מודע — ואני אומר זאת לחבר-הכנסת גלס — לשתי הבעיות הגדולות של החברה המודרנית: ראשית, האדם המודרני לא למד עדיין כיצד גרים ודורים בערים גדולות. ואכן הפשע, ועמו תופעות בלתי-רצויות, מתרבה ממש בטור גיאומט-רי; שנית, קיימת הבעיה האקולוגית. האדם המודרני משלם בעד הלוקסוס, שנותנת התעשייה המתפתחת, בכך שהוא נתון בסכנה מתמדת לאיכות חייו. הבה נראה כיצד נראה כאן הדבר. ראשית, ואני אומר זאת משום שחשבתי שחברי הכנסת שהעלו את הנושא יאמרו זאת: השלטונות או הרשויות הממו-נות על שמירת איכות הסביבה — במקרה דנן, שי-רות איכות הסביבה במשרד הפנים — עמדו על המשמר, עומדים על המשמר ויעמדו על המשמר. וכאן הרי העניין הוא בכך שיתכן כי ועדה מקומית נתנה רשיון מסוים, ואנחנו — משרד הפנים ושירות אי-כות הסביבה — קבענו שלא טוב הדבר. לא אכנס כאן בבית הזה לוויכוח אם ארובה צריכה להיות בגובה כזה או כזה. ייתכן שאלהים — על כל מומ-ה שהוא ברא יצר גם מומחה האומר את ההיפך. ולכן היו הערכות לגבי ארובה בגובה 37 מטר, 55 מטר, 75 מטר ו-68.5 מטר. ברוך-השם, כל הדברים הללו כבר נאמרו.

כאן יש בעיה נוספת. כמוכן, גובה הארובה יש לו משמעות. כל מי שביקר בתל-אביב ביום מת-אים ידע להתבשם מריח תחנת ריידנג, שגבהה הוא בסביבות 150 מטר; וכל אחד יכול ללמוד קל-והומר במה מדובר ובמה זה מריח — סילחו לי על העב-

— הצעות לסדר־היום (בורג, ארבי־אלמוזלינו, ביטון, גלס, ברעם, אולמרט, מילוא, קורפו) —

רוני מילוא (הליכוד):

הראשון והיחיד בכנסת שהעלה את בעיית מוס־ררה הוא חבר־הכנסת אולמרט ולא חבר־הכנסת צירלי ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מדוע נועקת פתאום נוכח הזיהום של שכונת בית־הכרם?

חיים קורפו (הליכוד):

חבר־הכנסת צירלי ביטון, בשכונת מוסררה קיבלת 4 קולות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): חבר־הכנסת אולמרט, אני מוכן להציע לתושבים שלך, ואתה בראשם — לתושבים של שכונת בית־הכרם — לעבור לשכונת מוסררה; ואנשי מוסררה ובית־דגון יבואו לגור בבית־הכרם ויסבלו מאותו זיהום אוויר שעליו אתה מדבר כאשר אתה מזכיר את הכאבים שלהם בשל זיהום האוויר.

עוזי ברעם (המערך):

חבר־הכנסת צירלי ביטון, במוסררה יש הרבה בע־יות, אבל הבעיה של זיהום אוויר אינה קיימת במוס־ררה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אבל למה רק בית־הכרם? פתאום נועקתם לגבי בית־הכרם.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הראשון שהעלה בכנסת את בעיית מוסררה כבעיה נפרדת הייתי אני, ואל תטיף לי מוסר. אני הייתי הראשון שהעליתי את הבעיה בכנסת, ואתה וחבריך ישבתם ביציע והקשבתם לדברי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): חבר־הכנסת אולמרט, אתה רוצה להפוך את שכונת מוסררה לשכונה של עשירים, לשכונה שבה יגורו אנשים שיש להם חצי־מיליון לירות בעד דירה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הראשון שהעלה את העניין הייתי אני. אל תטיף מוסר. אתה עוד לא העלית את עניין שכונת מוס־ררה, ואתה יושב כאן. אתה מדבר על פלשתינאים, אבל לא על שכונת מוסררה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אני מדבר על פלשתינאים כאשר הדבר נוגע לפ־לשתינאים. אדבר על נושא הזיהום כאשר העניין ייגע לזיהום. אני רוצה לשאול אותך, חבר־הכנסת אול־מרט: האם ה"יוס" של הפשע המאורגן נגמר לך? התחלת בזיהום אוויר?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מציע לך להגיד לי מה מערכת קשריך, חבר־הכנסת צירלי ביטון. כאשר נדע את כל קשריך עם המערכת הזאת, אתן לך תשובה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): תתחיל לחקור את הפשעים שלי, חבר־הכנסת אול־מרט.

רית ה"טובה" שלי — כאשר הארובה קטנה מדי. מדובר גם במאזוט; אחד או שניים מחברי הכנסת שדיברו כאן העלו את הנושא. במאזוט אנחנו בת־כולה בת 3%—4% גפרית; ולפעמים זה מגיע עד 6%. וכמובן, אם מדובר בחומר־הגלם הנשרף, מ־ש־איר הדבר עקבות באוויר; ואחר־כך, דרך האוויר — באווירה. אם נבחר, למשל, בסולר במקום במאזוט, נוריד את התכולה הגפריתית מ־4% למשהו בסבי־בות 0.4%. ייתכן שזה פתרון, ייתכן שזה פתרון חלקי וייתכן שזו אחת מדרכי הפתרון.

היות שאין אני עומד כאן בפרוטרוט על הדב־רים הללו, אני רק יכול לומר שהתכנית ניתנה להפ־קדה. שמיעת ההתנגדויות בוועדה המחוזית תתקיים. תקופת ההפקדה נגמרת בשבוע הבא, ב־20 בינואר, ואנחנו נשתדל לעמוד על המשמר למען בריאות בתי־החולים ולמען בריאות חבריאים.

אשר על כן, אני מציע לבית הגבוה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ש. ארבי־אלמוזלינו:

ובכן, לפנינו הצעה אחת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): גברתי היושבת־ראש, אני ביקשתי להסיר את הנושא מעל סדר־היום.

היו"ר ש. ארבי־אלמוזלינו:

אני רוצה לשאול את המציעים: האם חבר־הכ־נסת גלס מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

דוד גלס (חזית דתית לאומית): מסכים.

היו"ר ש. ארבי־אלמוזלינו:

האם חבר־הכנסת ברעם מסכים?

עוזי ברעם (המערך):

מסכים.

היו"ר ש. ארבי־אלמוזלינו:

האם חבר־הכנסת אולמרט מסכים?

אהוד אולמרט (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ש. ארבי־אלמוזלינו:

לפנינו הצעה נוספת: להסיר את הנושא מסדר־היום. רשות הדיבור לחבר־הכנסת ביטון, במסגרת זמן של חמש דקות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): גברתי היושבת־ראש, חברי הכנסת, אני מציע לה־סיר נושא זה מעל סדר־יומה של הכנסת. עלי לציין

קודם שאני נגד זה שהכנסת תדון בבעיות זיהום האוויר; אבל למה רק על בית־הכרם — שכונה מיו־חסת, לכל הדעות? מה על זיהום האוויר של בית־דגון, אשר סביבו בתי־חרושת, שלא לדבר על רעש המטוסים, שכתוצאה ממנו סובלים תושבי בית־דגון יומם ולילה? מדוע נזעקו חבר־הכנסת אולמרט וח־בריו? מה על זיהום האוויר של מוסררה, של הקט־מונים?

חברת י"ד, ישיבה ס"ט

— הצעות לסדר-היום (ביטון וילנר, ארבל-אלמוזלינו); חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10) — (ארבל-אלמוזלינו, ורהפטיג) —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הצעת חבר-הכנסת ביטון היתה להסיר מסדר-היום רק הצעה אחת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי היושבת-ראש, אני חושב שיש להפריד בין ההצעות. הצעתי להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר-הכנסת אולמרט בלבד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ובכן, אעמיד להצבעה שתי הצעות — הצעת חבר-הכנסת דוד גלס והצעת חבר-הכנסת עוזי ברעם. לגביהן יש הצעה אחת — להעביר את שתיהן לוו-עדה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי-הכנסת ד. גלס וע. ברעם לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
לגבי הצעתו של חבר-הכנסת אולמרט, לפנינו שתי הצעות. אני מעמידה אותן להצבעה זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

— רוב

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא לקדמותו. אם המערער יישב בינתיים במחבוש לא יוכלו להשיב לו את הימים שישב במחבוש. אפילו אם יתנו לו רק נזיפה, לא יהיה ערך לרהאביליטציה שתיתן לו אחרי כן — בינתיים כבר קיבל את הנזיפה. אנחנו חושבים, כמובן, שכיוון שמעכבים את הביצוע יש צורך להחיש את הדיון בערר. קיבלנו אינפורמציה שאכן הדיון בעררים והדיון בשיפוט משמעותי מתקיימים מהר מאוד, לפעמים גם תוך כמה ימים. התיקון שהכנסנו — שערר יעכב ביצוע — יביא עוד יותר להחשט הדיון בערר. לפיכך אין זה צודק שבינתיים יבצעו את העונש.

העונש המשמעותי בינתיים, הרי אי-אפשר יהיה אחרי כן — אם יוכה המערער בערר — להחזיר את המצב לקדמותו. אם המערער יישב בינתיים במחבוש לא יוכלו להשיב לו את הימים שישב במחבוש. אפילו אם יתנו לו רק נזיפה, לא יהיה ערך לרהאביליטציה שתיתן לו אחרי כן — בינתיים כבר קיבל את הנזיפה. אנחנו חושבים, כמובן, שכיוון שמעכבים את הביצוע יש צורך להחיש את הדיון בערר. קיבלנו אינפורמציה שאכן הדיון בעררים והדיון בשיפוט משמעותי מתקיימים מהר מאוד, לפעמים גם תוך כמה ימים. התיקון שהכנסנו — שערר יעכב ביצוע — יביא עוד יותר להחשט הדיון בערר. לפיכך אין זה צודק שבינתיים יבצעו את העונש.

ב) חייל במילואים יהא נתון לשיפוט משמעותי אם הובא לדיון משמעותי לא יאוחר מאשר 90 יום מיום עזבו את השירות — ולא 180 יום, כפי שהיה צד. מדוע? — פשוט, אמרנו כך: עניין שירות המ-לואים אצלנו הוא כזה שלפעמים אדם נמצא פעמיים בשנה במילואים. אם שרף את הסמכות לשיפוט משמעותי לשישה חודשים — לאחר שהחייל עזב את שירות המילואים — יימצא שאזרח יהיה כל הימים תחת שיפוט משמעותי צבאי. חשבנו שזה לא צודק. אנחנו מבינים: נכון שיכול להיות שלא הספיקו לה-

גברתי היושבת-ראש, נוכח מצב מגוחך זה אבקש להסיר את הנושא מעל סדר-היום של הכנסת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת אולמרט, אתה מרשה לעצמך יותר מדי. זו קצת חוצפה לדבר כך אל חבר הכנסת. זוהי גסות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. שר הפנים מבקש עוד פעם את רשות הדיבור. בבקשה.

שר-הפנים י. בורג:
גברתי היושבת-ראש, לא ביקשתי "עוד פעם" לדבר — ביקשתי.

אינני רוצה לעסוק כאן ב"סטיאדה" — סוסו של מי נגמר או לא — אין זה תפקיד הכנסת. אינני מסכים להצעתו של חבר-הכנסת ביטון, באשר הוא דיבר כאן בהגיון הפוך, לדעתי. אם נושא הארובה של בית-החולים "שערי-צדק" הוא נושא חשוב — הוא קיים ועומד בזכות עצמו, אם במקום אחר, ירצה חבר-הכנסת ביטון או חבר אחר להציע הצעה לסדר-היום — זכותו עמו, רשותו אתו. אין זה גורע מהנושא אם הצעתי להעבירו לדיון בוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת — לא לכלול את ההצעות הללו בסדר-היום של הכנסת; והצעה אחרת — להעביר את שלוש ההצעות לוועדה. אני מעמידה את שתי ההצעות זו מול זו.

ג. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10), תשל"ח—1978 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10), תשל"ח—1978, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא, בשם ועדת החוץ והבטחון, חבר-הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):
כבוד היושבת-ראש, מורי ורבותי, בשם ועדת החוץ והבטחון אני מביא את הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10), תשל"ח—1978, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

בהצעת חוק זו המליצה ועדת החוץ והבטחון על מספר תיקונים חשובים לחוק, לשם הבהרתו, לשם עשיית השיפוט הצבאי המשמעותי פשוט יותר, יעיל יותר. לא אציין את התיקונים הללו, כי רבים הם ונתקבלו בוועדה ללא כל הסתייגות. אציין רק שני תיקונים, שהם חשובים משום שהם עקרוניים. הם באו כדי לחזק את זכויות הפרט, את זכויות החייל העומד לשיפוט משמעותי, או להגן יותר על זכויות אלה. התיקונים הם: א) כל עוד יש ערר על פסק-דין משמעותי לא יבוצע העונש המשמעותי. חשבנו שיהיה זה דבר משולל הגיון לתת רשות לערר מבלי להבטיח שבינתיים העונש לא יבוצע. כי אם יבוצע

— חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10) (ורחפטיג, ארבל-אלמוזלינו); הצעות לסדר-היום (ארבל-אלמוזלינו, אבטבי, שריד, בן-מאיר) —

עוברים להצבעה. אני מעמידה להצבעה את הסעיפים 1 עד 28, ועד בכלל, בקריאה שנייה.
הצבעה
סעיפים 1–28 נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.
הצבעה

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 10),
תשל"ח–1978, נתקבל.

ד. הצעות לסדר-היום

ההתנחלות מעבר לקו הירוק

מבוססות על ויתורים הדדיים. ישראל ויתרה ברוחב לב ונתנה ריבונות מלאה על סיני, אם כי אף פעם לא היתה למצרים ריבונות חוקית-משפטית על חצי-האי סיני. הגיעה שעתה של מצרים לשאת ולתת ולגלות גמישות בעניין הישגותם של הישובים ושדות-התעופה כחלק ריבוני של מדינת ישראל.

בכל משאומתן עם מצרים עלינו לזכור ולהזכיר את הפירוש שניתן לעקרון הנסיגה משטחים בהחלטה 242; נדחתה במפורש הגירסה של נסיגה מכל השטח. מצרים וישראל קיבלו גירסה זו; ועל פיה יש לנו מלוא הזכות המוסרית לתבוע ריבונות על השטח חים שעליהם הוקמו ישובים.

עלינו לומר לעצמנו ולזולת, ובמיוחד לאלה שא-תם אנו מנהלים משאומתן: מי שפניו מועדות לש-לום אמת, אל לו להיתפס לפיניו הישובים או לאי-מתן ריבונות על השטחים הללו. האם יש משמעות כלשהי למאות הדונאמים בפיתחת-רפיח מול אלפי הדונאמים המרובים בשטח רחב הידיים בסיני? האם דרישה זו לפינויים ולסילוקם של הישובים איננה סי-מן המעורר דאגה, ואולי אף עלילה לפיצוץ המשא-ומתן? על מצרים לדעת שנכונות שלום צריכה להיות מבוססת ומלווה באקט מעשי, שהוא גם ביטוי של רצון כן לכריעת ברית שלום לנצח.

אני יוצא מהנחה שפני מצרים אכן מועדים לש-לום. השלום צריך לעמוד במבחן המציאות כאשר יש-ררו יחסי שכנות כנים בין אלה הישובים משני צדי הגבול. בעבר לא היו באזור זה ישובים — ועלינו לזכור ולהזכיר את העבר הלא-רחוק מלפני כעשר שנים. בשלש המלחמות היה גבול בין-לאומי זה מקור לדאגה וחרדה בלבנו. זכורים לנו הימים כאשר כ-600 טאנקים של האויב היו ערוכים בשערי פיתחת-רפיח ערב מלחמת ששח הימים ואיימו לבתר את הגב ולחצותו לשניים.

הישובים בפיתחת-רפיח, בעשור האחרון, הפכו את מעוזי הצבא המצריים לגן רווח, גן המבשר שלום, שיגשוג ורווחה לאדם. במקום שבו היו מחסני נשק אדירים הוקמו בתים; בשטח שהיה מקור לאיום גול-די ילדים והוקמו בתי-ספר לחינוך ולתרבות. באזור שהיה זרוע מוקשים ובונקרים, מחסים לטאנקים ול-ותוחים, גדלים היום פרחים בעציצים ועגבניות בתי ממות. באדמה חולית זו נאספו אלפי טונות של גדרות תיל ובמקומם רושחו קווי מים וטפטפות. עם הרוצה בשלום, אין לו הוכחה טובה יותר לרצונו זה מכך

עמיד את האזרח לדין משמעת בשעה שהיה בצבא, והוא יצא לחיים האזרחיים; צריך לתת תקופה מסוי-ימת. וזוהי תקופת שלושת החודשים שנקבעה ולא יותר.

להצעת חוק זו אין הסתייגויות. אבקש לאשר אותה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, לחוק הזה אין הסתייגויות ואנחנו

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום, בנושא: ההתנחלות מעבר לקו הירוק. יש חמש הצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לראשון המגמקים, חבר-הכנסת אבטבי.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, במהלכים המ-דיניים בירושלים ובמצרים עומדים לקבוע בימים אלה את עתיד הגבול הדרומי של מדינת ישראל לדורי דורות. במרכז הויכוח דנים הצדדים על גורלם של הישובים בפיתחת-רפיח ושל שדות-התעופה בסיני.

בתכנית השלום של הממשלה נאמר כי הישובים יישארו בשליטתה של ישראל, בהגנה ובמינהל יש-ראליים — ולא נאמר: בריבונות ישראלית — ומ-כאן הדאגה והחרדה.

לדעתי, ראש הממשלה הגיש תכנית הוגנת למדי ואף הפליג בווייתורים: הציע יותר מדי ומוקדם מדי וקבע מתן ריבונות מלאה למצרים על כל מרחבי סיני. הוא גילה בכך רוחב-לב ויד נדיבה. למרבה הפלא, שב נשיא מצרים וטען שהוא נתן הכול ולא קיבל תמורה נאותה. מסתבר שרוחב-לב זה מצד יש-ראל לא הביא לגישה שונה מזו המתחייבת מאליה בתהליך של משאומתן. הנשיא סאדאת הכריז קבל עם ועולם שיש לסלק את שדות-התעופה ולשרוף את הישובים החקלאיים.

יוסי שריד (המערך):

למה לך לחזור על כך לאחר שהנשיא סאדאת עצמו אמר שהוא לא אמר את הדברים האלה? הנ-שיא סאדאת אמר שהוא לא אמר "לשרוף".

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
לא ראיתי שהוא חזר בו. למה אתה נאלץ להגן עליו?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אני שמח שראש הממשלה ענה בפומבי על ההכ-רוזה הזאת.

עלינו לומר שיש גבול לגמישות הישראלית. וי-תורים נוספים לא יהיו עוד; והישובים החקלאיים שהוקמו בעשור האחרון, מעבר לקו הירוק, לא יפו-נו. תביעתם של המתיישבים לריבונות ישראלית היא לגיטימית, מובנת, חוקית ומוסרית לחלוטין.

מורי ורבותי, מאמצי השלום הם חיוניים וחיו-ביים ויש להתפלל שהשיחות אכן יצליחו. עליהן להיות

לסיכום: בשעה גדולה זו, המלווה חדרה, עלינו לאמץ ולנקוט מספר צעדים: (א) כל עוד המשא-ומתן מתנהל, ההחלטות הסופיות טרם נפלו והסכמים לא נחתמו עדיין, יש לעשות כל מאמץ להבטיח שה-ישובים יישארו בריבונותנו.

(ב) יש לחזק ולעודד את הישובים על-ידי הר-חבתם והגדלת האוכלוסיה העירונית והכפרית בימית, בפיתחת-רפיה, באזור קטיף, ביהודה ושומרון, בגוש-עציון ובמרת-הגולן.

(ג) להעניק לישובים כלכלה בטוחה, להמשיך ול-תת להם אמצעי ייצור ולהבטיח את ישיבתם.

(ד) יש להודות אתם בשעה זו על-ידי ביקורים תכופים. אין להפנות להם עורף — לאלה אשר בנו את ביתם, התרגלו לסביבתם, התמחו במקצועם ומילאו שליחות לאומית.

(ה) תנופת הבנייה והעשייה, חיוקם הכלכלי של הישובים וחישולם — הם הערובה להבטחת השלום בשעה זו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת הלל, להצעה באותו נושא.

שלמה הלל (המערכ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אילו היו מו-שיבים עשרה חכמים ומבקשים מהם להציע את המו-עד הגרוע ביותר להעלות בו את הנושא הזה מעל במת הכנסת — ספק בעיני אם היו מוצאים יום פחות מתאים מהיום הזה לפתוח בו בדיון על ההתנחלויות מעבר ל"קו הירוק". והנה רואים אנו נציגים מכל סיעות הבית עולים בזה אחר זה ומכריזים מי בעד ומי נגד. ביום שבו מתקיימת בירושלים, זו פעם רא-שונה, הישיבה של הוועדה המדינית לענייני השלום בינינו לבין מצרים — אחרי דאגות לא מעטות וחבלי לידה מרים — בעצם היום הזה לקיים דיון כזה, דומני שזה הדבר הפחות מתאים מבחינת העיתוי. זה באשר לעיתוי; ובאשר לגופו של עניין, עוד אעיר הערותי. ואולם, כיוון שהזכרתי את הוועדה המדינית, אני רוצה לפתוח ולומר שאנחנו מלווים את הישיבה הראשונה שלה היום בברכה, בתקווה ובחרדה.

כל המשא-ומתן הישיר הזה, המתקיים בירושלים הבירה, על הסכם שלום בינינו לבין מצרים — אנחנו מלווים אותו בשלושה: בתפילה, בתקווה ובדאגה. אנו רוצים לקוות שאותן תבונה ואחריות — אשר הגחו את הצדדים והביאו אותם למפגש הזה היום בירי-שלים — ימשיכו להנחותם עד לסיום המוצלח של המשא-ומתן. אנו מאחלים הצלחה למשלחת הישראלית ומצפים ממנה כי יהיה לה אורך רוח ודבקות במטרה — לקדם את השלום באזור ולקיים את בטחונה וצו-כיה האמיתיים של ישראל. אני מאחל למשלחת המצ-רית כי תפעל תוך אחריות, הבנה והירות, על-מנת שלא לפגוע בסיכויי ההתקדמות של המשא-ומתן, בסי-כויי השלום והבטחון לאזור כולו.

ואולם, קיום הדיון על ההתנחלות מעבר ל"קו הי-רוק", בו ביום שמתקיימת ישיבת הוועדה, שאנו כה דואגים להמשיך פעולתה התקינה — הייתי אומר שזה כמעט תרתי דסתרי. הדיון הזה היום לא בא, לדע-תי, למלא צורך אמיתי, ענייני. שהרי המשלה היתה

שהוא מנפץ בונקרים, אוסף מוקשים, משליך גדרות תיל; ובמקומם הוא מקים ישובים, כשחדות היצירה והעשייה תופסת מקומם של הפחד, האימה ויסורי המלחמה.

עלי להדגיש ולציין שפני ההתיישבות הם לשלום הנכסף והמיחל. אוכלוסי פיתחת-רפיה, רמת-הגולן, בקעת-הירדן, גוש-עציון ואחרים — רצונם בשלום אמת; ואין הישובים מכשול לשלום, חלילה. אל נראה אנו בתוכנו, בבית הזה, את חיוק הישובים כאקט העלול לדחות את השלום, בל נאמץ לעצמנו גישה ותפיסה שאין להן אחיזה במציאות. בל נפקיר גן-ירק זה לעמדות מאיימות בעתיד.

הישובים הוקמו באישור המוסדות המיישבים של המדינה. קברניטי המדינה הכריזו שהישובים מוקמים לא על-מנת שיורידום ושהם בבחינת חיץ חי ותוסס בינינו לבין שכנינו.

מאז קום המדינה לא פסקה התנחלות והתיישבות. ברעיון זה נדלקו אלפי בחורים טובים אשר הגשימו דפוסיים וערכים בעלי משמעות לאומית וייחודית. נביט סביבנו ונראה את העשייה הגדולה, את היצירה הנפ-לאה של קיום בצוואת, של גשימה בעול; לעתים — בתנאים קשים ביותר, דוגמת תנאיהם של היוש-בים כיום ביהודה ובשומרון. ההתיישבות היתה והינה מטרה לאומית, אתגר לחברה ואתגר אישי ליישוב הארץ, ולא בנקל ניתן לערערה. אלה המציעים לנו לפנות את הישובים צריכים לדעת שלא יהיה כדבר הזה.

בשעה זו חשוב מאוד שניתן כתף וגטה שכם לאלה המגשימים, לחברה בעלת התשתית הערכית וההתיישבותית הרושמת דפים מזהירים בהיסטוריה של עמנו. אנשים אלה, בעצם ישיבתם, קובעים את הגביר-לות העתידים של מדינת ישראל. על כנסת ישראל לחזק את ידי העושים במלאכה; עלינו לראותם גאים בעבודתם, שלווים בשליחותם, יודעים שישבתם תהיה קבע על אדמת ישראל בשלום לנצח.

הקמת הישובים לא באה כתוצאה משרירות לב של מישהו. שכנינו הם שדחו את ידנו המושטת לש-יום. כך נוצרו עובדות שלא ניתן לשנותן. ממשלת ישראל והעם כולו ערבים לעובדות אלה, שהיו צו השעה, ואין להצטער עליהן אלא יש לחזקן ולטפחן. מאבקה של ההתיישבות בפיתחת-רפיה הוא מא-בקה של ההתיישבות כולה. בל ניכשל כאן; שמא, חלילה, ילמדו מכך גזירה שווה לגבי גבולות אחרים. ברכתי שלווה לממיישבים האלה. אנו גאים בכך על שהוכחתם את יכלתכם להתמודד עם בעיות ואת-גרים. הוכחתם בעליל את עוצמת בטחונכם הפנימי הגלום בכך — בהשגת מטרה לאומית, חינוך לערכים וחלוציות לשמה.

בדיונים המתקיימים בימים אלה בירושלים מת-נהל ויכוח על כל סיף וסיף, תוך שמירה ומאבק על כל שעל. על הממשלה ועל חברי הוועדות למ-שא-ומתן להמשיך במלוא המאמץ להשגת השלום, תוך מתן בטחון וריבונות לשטחים שעליהם יושבים הישר-בים. כחקלאי וכאיש ההתיישבות אני רוצה לומר שישוב חקלאי, מטבע הדברים, צריך להיות בטוח ש-רגלו דורכת על אדמה מוצקה ושאדמה זו היא נח-לתו. בל נשמיט את הקרקע מתחת לרגליו.

תינוכנים, על כך שהוקמו בחפזן בפיתחת-רפיח כשני תריסרי ישובים בלתי-מאוישים, מעין "כפרי פוטיומ" קין, שדינם כדיון הקיקיון של יונה, שבן-לילה צמח ובן-לילה קמל.

אנחנו שומעים באלה הימים על המעשה המדהים בדבר מכירת מגרשים בימית, בה בשעה שמכריונים קבל עם ועדה שריבונות מצ-רית תחול על כל סיני, לרבות ימית. זה נשמע כאחד הסיפורים על חכמינו בחלם וזכרונם-לברכה: אנחנו נמכור מגרשים בשטח שלגבי ידיה של הממשלה יהיה בריבונות מצרית. מי יכבד את הקושאן הזה? ומי צריך בכלל לעודד את האנשים לקנות מגרש בשי-טח מצרי?

דבר זה מזכיר לי את אותו סיפור על יהודי מפולפל שהיה מוכר מגרשים בגן-עדן, וכדי לחזק את האקט של מכירת המגרשים היה נותן לקוני המגרשים קושאן...

לכן בעיית העיתוי אינה מוסברת על-ידי צורך אמיתי אלא על-ידי פער האמינות — בין מה שמציפים מן הממשלה, בין מה שהיא מתיימרת לעשות, לבין מה שהיא עושה באמת.

חברי הכנסת, אם העיתוי של הדיון הזה הוא אומלל — הרי הכותרת לדיון זה גרועה פי כמה. היום, כאשר הממשלה באה ואומרת שהיא רוצה לקיים דיון על התנחלות מעבר ל"קו הירוק" — מה משמעות הדבר? כבר עברנו את התקופה שאפשר לדבר באופן סתמי על ה"קו הירוק" או מעבר ל"קו הירוק". האם ההצעה היא התיישבות יהודית מעבר לגבולות מדינת ישראל? האם כוונת הממשלה היא התיישבות יהודית בתוך שטח ריבוני של מצרים או של מדינה ערבית אחרת?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
חברי-הכנסת הלל, היתה לך זכות לבחור כותרת אחרת.

שלמה הלל (המערך):
אני מצטער. הכניסו את כל ההצעות הללו לאותו סל ולאותה כותרת.

יש פה שאלה שצריך להציג לממשלה: אם הכוונה היא להתיישבות שתישאר בתחום מדינת ישראל, בתחום ריבונות ישראלית — כי אז המעשה הוא נכון ובנון ואנחנו צריכים לעשותו כל ימות השנה. אך אם הכוונה היא להתיישבות, כפי שממליץ עליה חבר-הכנסת אבטבי, — כלומר שנרבה בהקמת ישובים, אבל הם יישארו מעבר לקו הגבול, בריבונות תה של מדינה ערבית, גם אם היא ידידה גדולה מאוד בעינינו — דומני כי זה לוקה בחסר. התיישבות מעבר לגבולות המדינה, מחוץ לתחום שליטתה של מדינת ישראל, היא מעשה בלתי-מוסרי, בלתי-ציוני ובלתי-מעשי. מעשה זה, אם אמנם יהיה, אף טומן בחובו סכנה תמורה של התנגשויות. לכן, במקום לבוא ולזרז רות חול בעיניים, אני שואל את הממשלה ואת חברי הקואליציה ואומר: אם כוונתכם להקמת ישובים שיהיו חלק מגבולות המדינה וחלק ממערכת הבטחון של המדינה — כי אז אנו נתמוך במעשה זה, כשם שתמכו בו כל השנים. אך אם הכוונה היא שאותם

יכולה להציע לדחות את הדיון לשבוע, לשבועיים. ואכן, אמנם ידוע לי כי היא עשתה זאת ופנתה והציעה לדחות את הדיון — דבר שנראה לכולנו הגיוני; ואולם לאחר מכן חזרה בה הממשלה והציעה לקיים את הדיון. שמעתי שמישהו אמר שדווקא למי שלה יש עניין לדבר את עצמה בכיוון הזה של ההתנחלות. דומה הדבר לאותו אדם שרץ ומצליף בעצמו כדי שיוכל לרוץ יותר מהר. אם הממשלה רוצה לקיים התנחלות — היא יכולה לעשות זאת מבלי להזדקק לדיון; אם הממשלה רוצה שיצליפו בה או רוצה להצליף בעצמה לעיני כול — לא היה כדאי לעשות זאת בכנסת.

שר-החקלאות א. שרון:
הממשלה לא ביקשה דיון בכנסת.

שלמה הלל (המערך):
אדוני שר החקלאות, היתה ההצעה של הממשלה לדחות את הדיון, ודומני שההצעה נתקבלה על לבם של כל החברים שרצו להשתתף בהצגת הנושא. לאחר שהוחלט שיש מקום לדחות, נאמר שהממשלה אינה רוצה לדחות. הממשלה, מכל מקום, לא ניצלה את זכותה לבקש דחייה.

כך או אחרת, השאלה בעינה עומדת: האם מכל ימות השנה דווקא היום הזה נמצא ראוי לכך שחברי כנסת — מהקואליציה, מסיעת המפד"ל והליכוד, חברי מסיעת המערך וחברים אחרים בכנסת — יעלו את הנושא הזה?

שר-החקלאות א. שרון:
אני לא מתבייש בנושא הזה.

שלמה הלל (המערך):
אדוני שר החקלאות, אני בוודאי לא בין המתבישים לא בנושא זה ולא בצרכים אחרים של המדינה. היה טוב לכולנו והיה נכון מצד כולם אילו היינו מקיימים את הדיון הזה לפני שבוע, לפני שבועיים או בעוד שבועיים.

אחת המצוות שלנו היא "נעשה ונשמע". מקדיי-מים את. ה"נעשה" ל"נשמע". אני חושש שמה שאנחנו עושים, הוא שאנו לא רק מקדימים את ה"נעשה" על ה"נעשה" אלא גם אומרים "נשמע" וספק אם עושים. אני הייתי מעדיף את העשייה על פני ההשמעה.

יש לי הרגשה שהדיון לא בא למלא צורך פנימי אמיתי של ההתיישבות אלא למלא את אותם הפערים הקיימים בין הודעות השרים — הודעות של שר אחד למשנהו או ההודעות של שר זה או זה מהיום למחר. הדיון הזה היה דרוש, כנראה, כדי למלא את הפער הקיים בין ההבטחות של הממשלה ערב עלייתה לשלטון, בזמן הבחירות, לבין מעשיה היום; בין ההסתייגות שכבר הסתבכה בה — בעקבות אופן הניהול הכושל של המשא-ומתן והויתור על גבולות בטחון ועל הישובים שהוקמו — כלפי חוץ לבין הרצון להתיימר כלפי פנים כי עולם כמנהגו נוהג ותנופת ההתיישבות בעיצומה.

זה הצורך היחיד שאפשר להסביר בו את הנחיצות לדיון היום. ואולי בשל אותו צורך עצמו אנחנו שומעים את הסיפורים והפירסומים, הנכונים והבל-

אמנם, לא אמרנו: "כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה" — ידענו שיהיה משא-ומתן. אבל הכוונה היתה להיאבק על זכותנו ועל זכותם של הישובים.

מיכאל דייקסל (הליכוד):
נאבקתם 29 שנים.

שלמה הלל (המערך):

אנחנו סימננו גבולות בטחון וחזקנו אותם במערכת של ישובים לתפארת. אתם גרמתם לכך שמערכת ישובים זו הופקד לריבונות של מדינה זרה, ועוד מצפים מאנשים להמשיך ולשבת בהם.

חברים יקרים, אם הדבר רציני — הבה נדבר ברצינות. אך חוששני שהעלאת הנושא כיום מצד סיעות הקואליציה היא בבחינת אחיות עיניים. אי אפשר לומר לאנשים: תלכו להתנחל — וכעבור זמן תבוא הממשלה הזאת ותגיד: התנחלתם, יפה; עכשיו תשבו מעבר לגבולות המדינה.

אם שר החקלאות נמצא כאן כדי להשיב לנו — אני מצפה ממנו שייגיד אם הישובים האלה הם חלק ממערכת הבטחון של מדינת ישראל, חלק מגבולותיה. לנו לא ידוע שהמדינה או התנועה הציונית מיישבת ישובים מעבר לגבולות המדינה. תמיד דגלנו בהקמת ישובים בתוך המדינה ולאורך גבולותיה כחלק ממערכת הבטחון וההגנה. זו הפעם הראשונה שומעים אנו ומירות משונות על התיישבות מעבר לגבולות המדינה.

אם כוונתה של הכנסת להעביר לדיון רציני את נושא ההתנחלות — לא כסיסמאות ריקות, לא התיישבות בהבל פה, לא התיישבות מעבר לקווים, אלא התיישבות לפי התפיסה של הקמת מערכת ישובים כדי לבצר את מערכת הבטחון שלנו — נמשיך לעשות ככל יכולתנו על-מנת שתנועת העבודה תהיה הגרעין המרכזי בישובים אלה. אם הכוונה היא להקמת ישובים בהבל פה — אין אנחנו יכולים להיות שותפים להצגת הללו.

יצחק ברמן (הליכוד):

אתה הוא שאמרת שהיום איננו מתאים לוויכוח הזה. מי גורר את הוויכוח?

שלמה הלל (המערך):

אני רוצה לומר לך שאני מתאפק התאפקות רבה גם היום.

אם כוונתו של הבית לדון ברצינות בהצעה — אני מקווה כי יתמוך בהצעה הזאת שאני מעלה לפניהם. לצערי הרב, אין אני יכול לראות בהצעות האחרות שעלו כאן אלא כוונה להמשיך ולזרות חול בעיניים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יגאל כהן, להצעה באותו נושא.

יגאל כהן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נדמה לי שהיום של חבר-הכנסת הלל קילקל את כל מה שרצה לומר: העיתוי בתחלת בומן והנושא מעניין את כל מדינת ישראל.

ישובים שהקמנו על דעת הבית הזה — ישובים שהקמנו בפיתחת-רפיח, בימית ובאופירה וברמת-הגולן — יהיו עתה מחוץ לגבולות המדינה ותחת שלטונה של מדינה זרה — לכך אנו מתנגדים. לאחרונה הרבו לדבר על קונסנסוס לאומי. ברצוני לומר כי הקמתם של ישובים אלה כולם והיותם חלק ממדינת ישראל וגבולות הבטחון שלה היו בבחינת קונסנסוס לאומי, על דעת הכול. לא ייתכן שיבוא עתה שר זה או זה ויאמר: שיינתי את דעתי. אני יודע שמי נסים לרכך את העניין, לעטוף את הדברים בעטיפות של "כוחות בטחון ישראליים" שישמרו על הישרים, כוחות מגן עבריים, ואולי עוד נעלה את הגפיר רים מתהום הנשייה — אך אין בכך כדי לשנות את העובדה שכונת הממשלה ונכונותה להשאיר את ישובינו אלה מחוץ לגבולות, בריבונותה של מדינה זרה.

אם כוונת הממשלה לקבוע את ההתנחלות ואת ההתיישבות החדשה המוצעת כאן כחלק ממערכת הבטחון שלנו, כחלק מן התפיסה שלנו, מתפיסתה של המדינה המיישבת גבולותיה — והו מותר המדינה שלנו ממדינות אחרות — אז נתמוך במעשה בכל לב, כשם שתמכנו בעבר בהקמת ישובים ובחזיוןם של ישובים קיימים. עובדה היא שיש היום בפיתחת-רפיח טקס חגיגי של עליית חולית להתיישבות. גם סופה חוגגת היום שנה לעלייתה על הקרקע. כל אלה שייכים לתנועת ההתיישבות העובדת. יש לכך משמעות, כי אנחנו דוגלים ומאמינים בכך שמערכת ההתיישבות היא חלק ממערכת הבטחון של ישראל. חברי הכנסת, כיום יש נסיון לזרות חול בעיניים ולומר לאנשים: תלכו להתנחל, אבל תהיו מעבר ל"קו הירוק". הדיבורים הללו לא יביאו אנשים לשם והמתיישבים לא ירצו להישאר שם. יתר על כן, אפילו ירצו להישאר שם — אנחנו עושים בכך מעשה אנטי-ציוני. אילו היו כיום יהודים במצרים, היינו אומרים להם לעלות ארצה. כיצד ניתן לתאר את המעשה של שליחת אנשים להתיישבות באזור שהוא בריבונות מצרית?

השארנו בידי הממשלה הזאת, בין יתר הדברים, פקדון גדול מאוד. השארנו בידה מערכת של התיישבות לאורך הגבולות, מערכת של התיישבות שהיא חלק מן התפיסה הבטחונית שלנו. אין כאן בקשה או תחינה לקבוע את הגבול מעבר לישובים האלה כדי לאפשר לאותם מתיישבים "מסכנים" להישאר במקומם. היפוכו של דבר: הישובים האלה הוקמו כדי לבצר את גבולות המדינה ולהיות קו בטחון לגבולות העתידיים, בעידודה של הממשלה; כדי לאפשר לממשלה, בבוא העת, לנהל משא-ומתן על גבולות הבטחון ולעמוד על רצונה, ביתר עוצמה מוסרית, שאזורים שראינו בהם אזורי בטחון למדינה יישארו בתחום הריבונות של מדינת ישראל או, לפחות, בשליטתה. לצערי, נעשה היום היפוכו של דבר: הממשלה, במחוי"ד, מוותרת על העוצמה המוסרית שיש צרנו בגבולות. בדרך זו לא רק שלא נוכל לפנות לאזרחי ישראל שילכו להתיישבות אלא גם נפגע במתיישבים וברצונם לשבת במקום שבו הם יושבים, ואולי גם בסיכויי השלום. כי מה תכליתם של ישובים מחוץ לגבולות?

מאז צמחו שם כמה ישובים. כיום יש בפיתחת-רפיה 9 ישובים, מלבד 4 בבנייה ועוד 11 מתוכי-ננים. בסך-הכול יש כיום בפיתחת-רפיה 228 משפחות חקלאיות; ומתכננים התיישבותן של 570 משפחות בישובים קיימים. ב-4 הישובים שבבנייה יש 48 יחידות קיימות; מלבדן מתוכננות עוד 260. פירוט הנפ-שות: 429 ילדים ו-499 רווקים.

רבותי, בפיתחת-רפיה אפשר להקים היום — הדברים נבדקו על-ידי ועדה מוסמכת, נייטרלית ואובייקטיבית — 50 ישובים. המינימום של יחידת מים לישוב — 10 אלפים קוב ליחידה משקית. תהיה פריסה טובה לחקלאים העובדים שם וגם אפשרות לייצא את כל התוצרת. לכן, דעתנו היא שעיבוי היישובים וחיוקם — תקראו לזה איך שאתם רוצים — הם הכרח ויעד. יש לדבר באופן ברור. היום חזרתי מסיוור בפיתחת-רפיה יחד עם מנהל החבל. תוך 18 חודש אפשר להוסיף 1,000 משפחות חקלאיות בישובים הקיימים ובאלה שבהקמה. אפשר להגיע תוך 18 חודש ל-10—15 אלף נפש בפיתחת-רפיה. כאשר מדברים על עיבוי וחיוק — לכך הכי וונה.

רבותי, אעבור לבקעת-הירדן. לצערי הרב, כל התכניות של הממשלה הקודמות בנוגע לפשרה טריטוריאלית לא נתקבלו על-ידי שום גורם ערבי; לכן אינן רצויות. מי שהקים את ההתיישבות בבקעת וחי שב שאפשר יהיה להגיע לאיוה הסדר לגביה, לא ידע מה עשה. ההתיישבות בבקעה עדיין שלילית: בסך-הכול יש בבקעה 228 משפחות חקלאיות. צריך להגדיל את היישובים ואפשר להקים בבקעה עוד 10 ישובים. אין מגבלה — לא של קרקע, לא של מים ולא של מתיישבים. אפשר להגדיל את היישובים ולהגיע ל-2,500 יחידות חקלאיות ול-10 אלפים נפש. דיברנו על עיר בשילה העתיקה — עוד 2,500 יחידות. כיוון שהפשרה הטריטוריאלית שהציעה הממשלה הקודמת לא נתקבלה על-ידי שום גורם, מפני שאינה רצינית; וכיוון שאי-אפשר להשאיר את היישובים כמו שהם, אם בפשרה כזאת ואם בפשרה אחרת — יש הכרח לקשור אותם עם לביה-שומרון ועם גב-ההר. לא יעזור לנו דבר. האוטונומיה המורצעת מדברת בפירוש על כך שאיננו רוצים לשלוט בתושבים. ניתן להם שלטון עצמי בכול; אבל שטח אדמות הטרשים וגב-ההר, שאין בהם איש — ולכן אין אנו מגשלים איש — חייבים להיות מיושבים ביהודים.

לשמחתי אישרה הממשלה הזאת לאחרונה תקציב בן 89 מיליון לירות ל-6 ישובים חדשים ול-6 גרעינים שהתנחלו כרגע ליד מחנות צה"ל עד אשר יעלו כישובי קבע. הממשלה הזאת מתכננת התנחלות רחבה לקראת השנה הבאה. אבשר לבית הזה — כפי שאני למד מתקציב משרד החקלאות — שכבר אושרו על-ידי הממשלה 11 ישובים, מהם — 3 בגולן, 3 בבקעת-הירדן ו-5 בפיתחת-רפיה.

שר-החקלאות א. שרון:

מידע זה איננו נכון, איננו מבוסס. היינו שמחים לוא היית יושב בממשלה, אבל אינך יושב.

תכנית השלום של הממשלה, שיש בה הרבה מאוד ויתורים, נתקבלה ברגשות מעורבים אצל חלק מאתנו. נושא ההתנחלות הוא חלק יסודי ממנה ומשלים את התכנית כולה, הוא הכרחי להגשמתה והוא הכרחי לקבלת התכנית כולה.

חיוק ההתיישבות בפיתחת-רפיה, ביהודה ושומרון איננו עניין של זמן. זה לא עניין טאקטי. זה עניין מהותי בתכנית השלום הכוללת שהגישה ממשלת ישראל. כך אני רואה את הדבר. כך הוא יוסבר, כך הוא צריך להיות מוסבר וכך הוא צריך להיות מוגשם.

ההתנחלות היהודית שימשה תמיד יעד לאומי. קרוב בבניין החברה הישראלית, בפיוור האוכלוסיה, בחינן לערכים ובקביעת גבולות שיבטיחו את בטחונה של ישראל. לצערי הרב, חל אצלנו שיבוש במורשגים. יש חשש שמא ההתנחלות מסכנת את היעד הלאומי המרכזי בבניית הארץ הזאת. רבותי, אל נשיח: כאשר קמה מדינת ישראל, היתה המעורבות של המתיישב והלווחם, של החייל והחקלאי — בבית, ביישוב — המבצר הטוב ביותר, הנאמן ביותר והחזק ביותר שקבע את קיומו. מי שזוכר את הקרבות ביד מרדכי ובכפר-דוד, במשמר-העמק ובדגניה, במשמר-הירדן ובסג'רה, יודע שהקרב האמיתי שם היה בהגנה על הבית. המעורבות של החייל והמתיישב היא המבצר החזק והאמין ביותר להבטחת בטחונה של ישראל — כך היה וכך יהיה.

רבותי, פיתחת-רפיה היתה והינה שרשרת הבטחון של גבולות המדינה. התיישבות יהודית צפופה שם, להפרדת 400 אלף ערביי רצועת-עזה, היתה והינה היעד הלאומי. כאשר הלכו להקים את שדות בשנת 1971, לא היו מתיישבים, לא ידעו מה יהיה שם, מה אפשר לגדל שם. אני זוכר איך אספו במושבים אחד ושניים, מעיר ומכפר, למושב שדות. אחר-כך התברר שהאדמה החולית — האדמה ש-95% ממנה הם חול — מניבה יבולים לתפארת ויש אפשרות לפתח חקלאות אינטנסיבית, שרמחה וגידוליה אין להם תקדים במדינת ישראל; והכול ליצוא. התמוגו פה שלושה דברים, שהם נכס ממדרגה ראשונה למדינת ישראל: (1) שרשרת בטחון לישובים; (2) פיוור האוכלוסיה ובניין חברה עובדת; (3) יעד כלכלי — אפשרות לייצר גידולים חקלאיים: כל גידולי הירק, קותחמות לפרחים, אבוקאדו, כרמים, מאנגו. כל הגידולים האלה הם ליצוא וכולם בעונות —

יעקב זאק אמיר (המערך):

חבר-הכנסת יגאל כהן, הסיבה העיקרית צריכה להיות בטחונות ולא כלכלית. הנימוק הזה רק מפריע. הנימוק הבטחוני הוא החשוב ביותר.

יגאל כהן (הליכוד):

התחלתי בנימוק הראשון. אמרתי שקודם כול, זו שרשרת בטחון למדינת ישראל; הנימוק השני, לפי דעתי, התיישבות, בניין חברה טובה יותר בישראל ופיוור אוכלוסיה; נימוק שלישי, התמוגו מולנו וכל הגידולים שם הם ליצוא ומכניסי דולרים, גידולים שאין להם מקום אחר בארץ-ישראל.

(קריאה: תעזוב את הנימוק השלישי.)
איני עוזב אותו.

והרי מי כמוהו שלחם לימית ולרפיה, לגדה, לרצועה ולגולן.

מי שרוצה לעשות הון פוליטי קטן מצרת המת-יישובים, כפי שעושים זאת כמה מראשי מפלגת העבודה, השופכים דמעות תנין, הריהו שוב רטיות של תרדל על פצעי המתיישבים. את הצביעות הזאת חייבים עתה לקרוע מעל פני המשלחים. והן הזהרנו הרנו את השלטון הקודם מפני מה שיקרה. וכה אמרנו — ואני מצטט מ"ארץ הצבי", שנכתב ב-1971, כא-שר ההתיישבות מעבר ל"קו הירוק" היתה בראשית תה:

"יש בתוכנו הרוצים לראות בהיאחזויות ובהתנחלויות אמצעי לקביעת עובדות סופיות, כלומר: כל מקום בו תדרוך כף רגלו של המתיישב היהודי יהיה לו לעולמים. וכיוון שלדעתם יסופחו ממילא, במוקדם או במאוחר, שטחי ההיאחזויות וההתנחלויות למדינת ישראל, הרי שלגבי שטחים אלה שוב לא קיימת כל אופציה לערבים. בעיני הרוצים לראות בהתנחלות המשך השיטה של 'עוד דונאם ועוד עז', שיטה שעמדה לנו במשך עשרות שנים עד קום המדינה, נראה העניין פשוט ביותר: נרבה ישובים יהודיים בשטח; נרבה ביצירת עובדות; העובדות כבר תדברנה בעד עצמן, ובבוא המועד לדבר על השטחים כמעט שלא יהיה על מה לדבר.

הלך מחשבה זה של 'הבה נתחכמה' היה מונח ביסודה של שיטה, אשר היתה טובה שעה שהיינו מדינה בדרך, אך אין היא מתאימה למדינה. שיטה זו קובעת מסמרות מדיניות בעניין ההתנחלות ואיננה משאירה דלת פתוחה. היא מביאה לכך כי הערבים בטוחים שאנו סוגרים לאט לאט, אך בבטחון, את כל האופציות וכי כל הכרוזותינו על אופציות מדיניות פתוחות הן דיבורים בעלמא.

שיטה זו אין בה כדי לרמות איש, לא את הערבים הפלשתינאים, לא את הערבים האחרים ואף לא את העולם. מוטב לומר בגלוי כי גורלם ועתידם של כל הישובים היהודיים — עירוניים וכפריים — אשר הוקמו מעבר לקו הירוק, פתוחים למשאומות וזכי אין התיישבות זו בבחינת סיפוח דה-פאקטו.

גורל הישובים היהודיים בשטחים פתוח, לדעתי, בעתיד לכמה אפשרויות: חלק יסופח לישראל רשמית וסופית, במסגרת שינויים חלים ומוסכמים, כתום המי-שאומות עם הערבים; חלק יתפזר לבסיס זמני של צבא ופאטרולים, במסגרת הסדרי הבטחון בין המדינות, וחלקם יישאר בתחומי המדינה הערבית. יש לדרוש עתה כי בבוא השלום יצטרפו להקריב קרבן נוסף ולהחליט על עתידם ומקומם... הם רוצים לשמוע דברי אמת ויש להניח כי רבים מהם יהיו מוכנים לראות את מאמציהם היום כגשר לשלום בעתיד ויגלו הבנה לכך כי המקום, שהכשירו ונתנו לו ממיטת שנותיהם, יוכל לשמש בעתיד בסיס פאטרולים בטחוני או חוות הדרכה והדגמה, גם אם לאחר השלום יהיה בשטח טעריבי ריבוני.

ייתכן כי דברים אלה נשמעים עתה — ואני אמרתי דברים אלה לפני שש שנים — לחלק מהישראליים כדברי מינות ואפיקורסות, אך רק בדברי אמת

יגאל כהן (הליכוד):

בספר התקציב — בתקציב משרד החקלאות, שהיה גש לחברי ועדת הכספים — מדובר על 28 ישובים, מהם 11 שאושרו. יש היום משאבים, והתקציב מדבר על זה. יש צורך בתנופה התיישבותית מחודשת. אני מקווה ומאמין שהממשלה הזאת אכן תתמודד עם התכנית. יש הכרח להציג את היעד הזה ולדבר ברורות: אין זה סותר את תכנית השלום. רבותי, שלטון הולך ושלטון בא, שלטן הולך ושלטן בא, והארץ לעולם עומדת. נקבע עובדות, נעשה מה שצריך לעשות ולא נפגע באיש. כך נחזק את בטחון ישראל וגם נגיע לשלום מלא, לאורך זמן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליאב, להצעה באותו נושא.

אריה אליאב (מחנה שלי):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אנו דנים היום בנושא טראגי וכאוב: גורל הישובים והמתיישבים מעבר ל"קו הירוק" — בדרך לשלום ועם היכון השלום. אנו דנים גם בנושא טראגי-קומי, שאלמלא היו תוצאותיו כה עצובות, הוא היה מגוחך: כוונתי לעניין ה"עירביים", ה"מאחזים" ושאר התעלולים והפעולות הבולדוריים, שבינם לבין התיישבות אין ולא כלום.

אני מדבר בכאב על נושא המתיישבים כמי שחלק גדול מחייו, כעשרים שנה, עסק ביישובם של יהודים על הקרקע בישראל, בכפר ובעיר, בגליל ובנגב.

כאשר מתיישבי פיתחת-רפיה הגיעו לכנסת לפני כמה שבועות, חיפשו כמה מנציגיהם אותי והשיחו לפני את מרי לבם, בספרם לי, בין היתר, כי את הוריהם עזרתי ליישב בארץ.

לא אני הייתי זה שקראתי לעברם "פאראזיטים" ו"פאודאליים" בעת צרחם. את מה שהיה לי להגיד, על הנגע החברתי של עבודת תושבי השטחים במזרחיים היהודיים, אמרתי בזמנו מול פני גולדה מאיר וישראל גלילי וטבעתי את מטבע השלשון "אוהל הדוד אחמד" — תשומע לא היה לי אז. אך לא אני שפכתי מלח על פצעי המתיישבים עתה, ברע להם. יש ברוי סית פתגם האומר "את השוכב אין מכים". אך זה בדיוק מה שעשו למתיישבים דווקא כמה מאלה אשר שלחו אותם להתנחל.

לא, לא עם המתיישבים נבוא היום חשבון אלא עם המתיישבים, עם המנחלים, עם המנהלים ועם המטיפים — לא עם המשולחים אלא עם השולחים.

בקיץ 1973 הובא "מסמך גלילי" לפני מוכירות מפלגת העבודה. מסמך זה לא רק שנתן, לדעתי, לגייטמאציה למה שנעשה עד אז מעבר ל"קו הירוק" אלא, בעיקר, גם פתח את כל הסכרים בפני סיפוחים וזחלים בכל השטחים המחוזקים. אמרתי אז במוכירות המפלגה כי מסמך זה מכה ויכה אותנו בשוטים, במגלבים, בפרגולים ובעקרבים. ההצלפות המכאביות הללו באו גם באו עתה; והחורשים חורשים על גבם של המתיישבים, מרחיקים עצמם מרומים. מי שאומר למתיישבים, כמשה דיין: "לא איכפת לי מה תשירו כאן מהבוקר עד הערב", מכה אותם במגלב לשונו.

ובמחשבות אמת מצדנו נוכל לצעוד לקראת שלום עם הערבים."

קולי היה אז כקול קורא במדבר. ישובים נוספים כמו גם קמו. מיליאדי לירות הוצאו לשם הקמתם וכמה אלפי מתיישבים בנו את בתיהם. גברתי היושבת-ראש, שם מאותתת לי שעלי לס-יים דברי. אני מצטער — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
נותרו לך עוד שתי דקות.

יוסי שרד (המערך):
מותר שהדעה שהוא משמיע תישקל נגד הדעה האחרת שהושמעה עליידי שלושה-ארבעה חברי כנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור איננה ניתנת לפי דעות. רשות הדיבור ניתנת לחבר הכנסת במסגרת של עד רבע שעה. חברי-הכנסת אליאב, עוד שתיים—שלוש דקות אני מורכנה להוסיף לך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
נדמה לי שמסגרת הזמן — למציע הצעה לסדר-היום — היא רבע שעה.

אריה אליאב (מחנה שלי):
אני ממשיך: וכאשר הגיעה שעת מבחן דמים, הגנו על הגבולות — כי זה טבע המלחמה הנוראה בימינו — בנינו בחטיבת השריון והרגלים, התותחנים והמהנדסים ויתר חילות צה"ל.

מותר לי לומר, כמתכנן אווירי, כי את כוח-האדם, שחלקו הוא מעולה, ואת המשאבים העצומים, שהוצאו בשטחים המוחזקים, היה עלינו להשקיע בנגב ובגליל. אי אז, עליידי הקמת עשרות רבות של ישובים כפריים ועירוניים מתוכננים היטב, היינו מעבים באמת את הנגב הריק; ובלי לפגוע באיש ובלי להפקיע אף דונאם אדמה אחד של ערבים היינו מעבים את הגליל היפהפה.

עירי-הבשור היתה מתוכננת להפליא על המפות ערב מלחמת ששת הימים והיתה קמה על רגליה. מצפה-רמון היתה גדלה לעיר בת רבבות. בין עין-גדי ואילת היינו מקימים שרשרת ישובים מפוארים ומפעלים אגרו-טכניים מהגדולים בעולם וכן כמה ערים דוגמת ערד. הערבה היתה מתחילה להפוך לאבן שור-אבת לרבבות מתיישבים. וכל אותה העת היינו שומרים על הגבולות ועל השטחים המוחזקים, במיטב חטיבת ואוגדת צה"ל שלנו, והיינו חוזרים ואומרים את האמת שלנו: כי את השטחים אנו שומרים כפקדון קודש מלא וכולל וכי נחזירים רק תמורתו ורק לפי הסדרי בטחון חמורים מאוד וקפדניים מאוד, שייראו לאנשי צבאנו בזמן המשא-ומתן לשלום.

כל זה עוד לא מאוחר. אם ידברו היום דברי אמת עם המתיישבים ולא ימשיכו גם כיום לרמותם עליידי חצאי אמיתות ורבעי עובדות ו"שמיניות" בא-וויר של להטוטי "ביצועיסם" עקר — אני מקווה כי המתיישבים, או רובם לפחות, לא יעמדו בדרך לשלום. זאת אני אומר לאחר שביליתי עם רבים מהם ימים

ולילות בישוביהם — מהגולן, עבור דרך גוש-עציון ועד סיני.

כאשר הייתי אומר, וחוזר ואומר, דברים כאלה בשנים הקודמות לחברי שעסקו אז בהתיישבות מעבר ל"קו הירוק", אמרו לי כמה מהם בציניות רבה: ראי-שית, ניישב; שנית, אם יבוא השלום נוריד את הי-שבים; ושלישית, עוד נרוויח מכל העניין, כי בבוא העת נבקש מהאמריקנים קרן וריבית, בדולרים, על כל מה שהשקענו בשטחים.

זה מזכיר, כמובן, את הקטע בסיפורו הנפלא של שלום-עליכם, "אילו הייתי רוטשילד". וכך אומר שלום-עליכם: "למשל, שתי מלכויות מדיניות ומת-נגחות זו עם זו על דברים של מה בכך, על כברת-ארץ קטנה... 'טריטוריה' קוראים לזו בלשונם. שתיים אותיות בטריטוריה. מלכות אחת אומרת: הטריטוריה כולה שלי, ומלכות אחת אומרת: הטריטוריה כולה שלי. ובאה מלכות שלישית ומכריעה ביניהן ואור-מרת: שתיכן בהמות אתן. הטריטוריה של כולנו היא, כלומר — רשות הרבים היא. וכך הן מדינות ומת-נגחות זו עם זו ובטריטוריה מטרטרות, עד שמתגלגלים הדברים ומגיעים לידים... כלי תותח ויריות והריגות וטביחות, ודם אדם נשפך כמים ארצה.

אבל אילו באתי אליהם — אני רוטשילד — "לכת-חילה, ואמרתי להם: 'שמעו נא, רבותי, וישמע אלי-כם אלוהים. הבה נעייז בדבר ונהפוך בו ונראה מה טיבו של הסיכסוך הזה אשר ביניכם? גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שכולכם לדבר אחד אתם מתכוונים. הלא כל עצם הטריטוריה כסות עיי-ניים היא לכם, וכל עיקר כוונתכם אינו אלא אותו דבר, המזומנים, במחילה מכבודכם, קונטריבוציה ב-לעז. וכיוון שאנו מסיחים כאן בלשון קונטריבוציה, על כרחכם אתם זקוקים לי, כלומר לרוטשילד. ול-פיכך למא להנו להאריך במקום שראוי לקצר? הא לך, רב אנגלא אריכא, וקבל מיליארד; והא לך, תוגר טיפש שכמותך, בעל כיפה אדומה, וקבל מיליארד... ממה נפשך, לכשירחיב השם את גבולכם, תשיבו לי את הקרן עם הריבית. לא ריבית גדולה, חיליה, אלא ארבעה חמישיה לשנה, בצדק ובמשפט וביושר לבב. הלא אין כוונתי להתעשר מכם, חס ושלום...'

המבינים אתם איפוא? גם עסק עשיתי וגם גאור-לה הבאתי לעולם."

אני קורא איפוא לאחראים לגורל הישובים לא להמשיך ולרמות את המתיישבים אלא לומר להם דברי אמת, ויהיו מכאיבים ומרים כלענה כאשר יהיו.

אני קורא לממשלה לא לנסות ולרמות איש על-ידי תמרונים בולדוורים, "מוטור גריידרים", "דיצ'רים" ושאר דינוזאורים מכאניים. לא נרמה בכך לא את עצמנו, לא את הערבים, וודאי שלא את לווניי הרי-גול של ארצות-הברית. לא נצליח בזה ולא נעשה רושם על איש אם נעבה תוך כמה ימים, בהבל פה ובעשן דיזל, קווים ושטחים בני עשרות קילומטרים. זה לא יעזור. כי פיענוח צילומי הלוונינים יחשוף את כל ההסוואה הזאת וייראה כל כלב משתין בקיר וכל אחד מהעיבויים, וכדי בזיון וקצף.

לישראל מסורת מפוארת, לאומית ובין-לאומית, בה-

בו — התעורר והפגין בצורות שונות את שמחתו, את רצונו בשלום; אבל לא חל שינוי כלשהו במדיניות הממשלה. להיפך, היא נעשית קשוחה יותר, היא נעשית מסוכנת יותר ואין כל סימן לשינוי.

היו חברי כנסת שאמרו לי בשיחות פרטיות: אתה עוד תראה, בגין יהיה דה-גול. אמרתי: אני לא חסיד של דה-גול... אם כי אני מעריך את העובדה שדה-גול הבין שהאינטרס של צרפת דרש לעזוב את אלזיר. הלוואי שבגין יבין שטובת ישראל דורשת מדיניות שלום ריאלית ויעשה זאת. אך אמרתי: אינני מאמין בזה, בגין אינו דה-גול. בגין לא יהיה דה-גול; בגין הוא בגין: נץ קיצוני, פאנאטי, העלול להביא את הנוער הישראלי לשדה הקטל, למלחמה. אין כל סימן שהחוגים השליטים רוצים ברצינות בשלום.

העובדה שקיימת עמדה עוד יותר קיצונית, של חברי-הכנסת גאולה כהן ומשה שמיר, אינה אומרת שהעמדה של בגין ושל הממשלה אינה קיצונית ביותר.

עובדה היא שהדיבורים של הממשלה ושל ראשי המערך על שלום סותרים את מדיניותם ואת מעשיהם. ההתנחלות היא אחת העובדות הציניות, הפרובוקאטיביות ביותר, נגד השלום. בתנופת ההתנחלויות המחודשת רוצים לחבל בכל המאמצים לשלום.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אתה שם לב שאתה מסכסך כל הזמן?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אם היום, כשפותחים בשיחות המדיניות, מקימים עוד התנחלויות בפיתחת-רפיח והממשלה מחליטה להקים עוד שלוש התנחלויות בגדה המערבית ושווים בולדוזרים להכין קרקע עוד לעשרים התנחלויות — הרי זו התגרות.

אתם צריכים להבין שהעולם אינו טיפוש, שהערבים אינם טיפשים ושגם היהודים אינם טיפשים. אתם לא תרמו אף אחד. אתם ציניים. אתם לא רוצים בשלום. אתם לא שניגים כמלוא הגימה את הגישה ה"סיפוחיסטית" השלילית שלכם. אתם ממשלת סירוב; אתם לא רוצים בשלום, ובהכרה אתם מובילים למלחמה.

יעקב זאק אמיר (המערך):

אתה עוד מעט תשכנע את עצמך שאתה צודק.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ראש-הממשלה בגין אמר: "הבה נהנה משאימתנו כשווים עם שווים".

ערה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

כל הדברים הם מהירהורי לבך.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אתה סכסוך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יפה שבגין אומר כך. אולם מה זאת אומרת כשווים עם שווים?

משה קצב (הליכוד):

שווים מול שווים זה ברית-המועצות ומאיר וילנר.

קמת ישובים, בתיכנון אזורי משולב ועקיף, ביישוב פליטים, בתיכנון חבלים חדשים, בפיתוח אזורי מדי בר וערבה, ישימוץ וציה. אל נערבב כל אלה בפריטטניקה פוטיומקינית ריקה מתוכן, קרה ועקרה. בדרך אל השלום ועד השלום עוד נזדקק לכל הידע והנסיון העצום, אשר נאגרו בהתיישבות היהודית, כדי לבנות את עצמנו בישראל החיה בשלום עם שכניה. ומי יודע? אולי יבוא יום ומדינות ערב, או אחדות מהן, תבקשנה מאתנו גם עצה וידע והדרכה בשטחי ההתיישבות והחקלאות, התיכנון הכפרי והתיכנון העירוני — ואנו ניתן ידע זה בלב שלם, כשם שעשינו זאת באיראן ובתורכיה, בקפריסין ובזאמביה, בקוסטה ריקה ובסינגפור ועוד בעשרות ארצות. ומתוך נסיוני אני אומר כי בשלום לא יהיה גבול לתרומה שנוכל לתרום לאזור מסביבנו. ובין התורמים והמדי-ריכים יהיו אולי גם אנשים צעירים היושבים היום בשטחים ואשר לחלק מהם נדמה כי חרב עליהם עולמם, ולא כן הדבר. כי עם השלום המותנה בהסדרי בטחון תיפתח תקופת בניין ופריחה לנו ולערבים כאחד.

אנו יודעים כי כיום על המתיישבים לבלוע גלולה מרה; אך זה טבעו של השלום, כפי שאמרו אבותינו החסידים: "הדרך לשלום אינה קלה, כי דרך השלום להתלבש במרירות, בבחינת 'הנה לשלום מר לי מר', וכמו שכל הרפואות סמים מרים, כן השלום, שהוא רפואה לכל הדברים, בבחינת 'שלום שלום לרחוק ולקרוב, אמר ה', ורפאתי'".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת וילנר, להצעה באותו נושא.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בכל פעם אני משתומם מחדש בזמן דיון בכנסת על מידת התלישות שבין הדיון כאן ובין מה שמתרחש באמת בחוץ — אפילו כמה מאות מטרים מכאן, במלון "הילטון" — במזרח התיכון ובעולם כולו. בדיון הזה לא הורגשה ההמורה שחלה במצב. במשך חודשים כמעט ניסו ליצור אווירת פסטיבל, שמחה וששון. השבוע קרה משהו. למה אין זה משתקף כאן? למה אין מנתיחים? מדוע יש אווירה אחרת?

ראוי להזכיר שאנחנו היינו היחידים בכנסת, לפני חודשיים, שהערכנו את הדברים בצורה מפוכחת, כשכולם כאילו התפעלו מיומנותו של הנשיא סאדאת. אנחנו היינו היחידים שקמנו ואמרנו לכנסת: הבה נקבל את ההצעות שהביא נשיא מצרים ונעשה שלום.

חייקה גרוסמן (המערך):

ואתם לא התפעלתם?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לצערי, אף אחד לא תמך בהצעתנו.

אמרנו עוד דבר: על בסיס המדיניות של הממשלה לא יקום שלום. מה מתברר עכשיו? שקיים משבר, שיש אווירה פסימית, שיש חשש להתפתחות לא בכיוון של שלום אלא בכיוון של מלחמה חדשה. משום שהביקור של סאדאת בכנסת לא הכניס שינוי כלשהו במדיניות הממשלה. העם — על כל פנים, רר-

— הצעות לסדר-היום (וילנר, מילוא, טולידאנו, נסראלדין, אמיר, הדר, נבון, סבידור, ביטון) —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה בוודאי זוכר את הוויכוח שהיה לפני מל-
חמת 1973. גם אז לא שמעתם לא לקולנו, לא לקול
העולם כולו, שאמר לכם כי יש צורך לנהל מדיניות
ריאליסטית.

רוני מילוא (הליכוד):
גם דובצ'ק לא שמע לקוסיגין.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הרי כל מה שאנו מציעים בא להבטיח את עצ-
מאותה, את ריבונותה ואת בטחונה של מדינת יש-
ראל. אבל זה ניתן להשיג רק אם אנו מצדנו נכיר
בעצמאות של העם הפלשטינאי בגדה וברצועת-עזה,
בזכותו להקים את מדינתו בצד מדינת ישראל, בש-
לום עם מדינת ישראל, במסגרת של חוזה שלום עם
מדינת ישראל.

זו האפשרות הריאלית היחידה. כל השאר — גם
אם יהיו מאה קולות בכנסת נגד עמדתנו — הוא אשליה
מסוכנת. הלוואי שיתברר הדבר בדרכים פוליטיות ולא
בדרכים מלחמתיות, העוללות להביא לים של קברים.
3,000 בחורים נפלו ב-1973 ו-7,000 נפצעו מפני שא-
טמחם את אזניכם משמוע את דבר האמת, דבר ה-
הגיון.

רוני מילוא (הליכוד):
בנשק הרוסי.

יעקב זיאק אמיר (המערך):
אל תחלל את זכרם.

מנחם סבידור (הליכוד):
תוך הסתה של הפאטרונים שלך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
באוקטובר 1973 זה קרה מפני שגולדה מאיר,
יצחק רבין וישראל גלילי היו קשוחים, אטומים.

(חבר-הכנסת ר. מילוא קורא קרי-
את-ביניים)

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת מילוא, למת אתה לא יכול לשמוע
את האמת?

מנחם סבידור (הליכוד):
אתה מדבר על מדינה שתהיה פרוטקטוראט של
רוסיה הסובייטית. אתה רוצה להצמיח לנו כאן מדי-
נה קומוניסטית.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני רוצה להציל את חיי הנוער שלנו.

מנחם סבידור (הליכוד):
אתה רוצה להציל את מעמדה של ברית-המועצות
במזרח התיכון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני רוצה להציל את החופש ואת החיים של הנו-
ער הטוב שלנו.

עמוס הדר (המערך):
הם מעולם לא עניינו אותך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנו כבשנו שטח שלהם. אנו הכובשים, הם הנכ-
שים. איך יכול להיות משא-ומתן של שווים עם שווים
במצב כזה? תארו לעצמכם את ההיפך. תארו לעצ-
מכם שחסי-וחלילה היו כובשים את תל-אביב, היו כוב-
שים את חיפה ואפילו את ירושלים המערבית —

רוני מילוא (הליכוד):
אל תטעה, הם רוצים את תל-אביב.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— ואז היו באים אלינו ואומרים: הבה נשב
בשקט ונדבר כשוים אל שווים וננהל משא-ומתן
במשך שנים... מה היינו אומרים לכובשים?

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אז כבר היינו שוכבים באיזה מקום ולא יושבים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מהי הגישה של ראש הממשלה?

בוויכוח עם השר שרון, שהוא ה"ארכי-בן", אומר
לו ראש הממשלה: מה אתה מדבר כל כך הרבה?
צריכים לעשות — אומר ראש הממשלה במרכז תנו-
עת החירות — צריכים להגביר את תנופת ההתנחלות,
אבל לא לדבר. הוא אומר לשרון: יש לך פה גדול.
תעשה הרבה, אבל אל תדבר הרבה.

את מי אתם מרמים בזה? הרי זה כאילו בגין
אומר: אתה, שרון, צודק. תעשה, תשלח את הבול-
דורים, תשלח את הקרן הקיימת לישראל, תצפצף
על סאדאת, תצפצף על הערבים, תצפצף על העולם
— אבל תדבר פחות.

אמל נסראלדין (הליכוד):
ומה על ארצות-הברית?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
טוב שהזכרת את ארצות-הברית.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

היית צריך להזכיר לו את ברית-המועצות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה הדבר היחיד שבו אני מסכים עם קארטר.
הוא אמר שכל ההתנחלויות מעבר ל"קו הירוק" הן
בלתי-חוקיות.

עמוס הדר (המערך):
איך פעלה רוסיה אחרי המלחמה? היא לא הת-
נחלה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
רגע, תשמע עד הסוף. אל תסיח את הדעת.

אולם, אותו קארטר, האומר כי ההתנחלויות הן
בלתי-חוקיות, שולח, כפי שקראנו בעתון, עוד 150
מטוסי F-16 ועוד 25 מטוסי F-15. זאת, כדי שלא
תהיה נסיגה, כדי לחזק את ידיה של ממשלת בגין.
הסתירות האלה שבמדיניות האמריקנית, הצביעות
הזאת — אין הן חדשות.

(חבר-הכנסת י. נבון קורא קרי-
את-ביניים)

בבקשה אל תגן על ממשלת בגין. אתה חבר כנסת
ותיק.

יצחק נבון (המערך):
אתה לא שומע מה שאומרים לך.

חוברת י"ד, ישיבה ס"ט

— הצעות לסדר-היום (וילנר, הדר, יצחקי, רוזוליו, רובינשטיין, סבידור, ארבל-אלמוזלינו, ביטון, שובל, שרון) —

(קריאה: אחרי נאום כזה ברוסיה לא היו מוצאים אותך.)

אני מציע לכנסת להתייחס בכבוד-ראש לעניין השלום, להיות ריאליסטים.

(קריאה: חבר-הכנסת וילנר, מקומך ב"דיס-נילנד".)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת וילנר, עליך לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנחנו לא שליטי העולם; אנחנו מדינה קטנה במזרח התיכון. אני רוצה שמדינת ישראל ועם ישראל ישכנו לבטח, אבל זה לא יכול להיות על בסיס של חורבן העם השני, הפלשתינאי. מי שמנהל מדיניות כזאת נגד העם הפלשתינאי ונגד השלום מסכן את מדינת ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת וילנר, אתה צריך להפסיק.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני קורא לחברי הכנסת להתריע נגד ההתנחלויות — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת וילנר, לא כדאי לחזור עוד פעם על הדברים. אני מבקשת לסיים. עברת על הזמן שלך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש להתייחס לאלה שהם בעד שלום כמו לאלה שהם בעד מלחמה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

עליך לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסיים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי היושבת-ראש, תני לו לסיים את המשפט האחרון.

ולמן שובל (הליכוד):

הוא כבר סיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע כי לאחר שיהיה דיון בכנסת על הצעות הללו לסדר-היום תקבל הכנסת החלטה האומרת: אף התנחלות נוספת אחת; להסדיר את החזרת ההתנחלויות הקיימות אל העבר הישראלי של "הקו היי-רוק".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לחשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, פעולות חיוק הישובים והבשרת הקרקע באזור פיתוח-רפיה ובאזורי הארץ האחרים מתבצעות כולן על-פי החלטות הממשלה, ואך ורק על-פי החלטות הממשלה, כפי שבוצעו כל פעולות ההתיישבות מאז כינון הממשלה. פעולות אלה הואמות את מדיניות הממשלה והן חלק מתכנית השלום של ממשלת ישראל, שזכתה לתמיכת רוב חברי הכנסת. כיושב-ראש ועדת השרים להתיישבות הנני מופקד על ביצוע המדיניות והחלטות הממשלה בתחום

יצחק יצחקי (הליכוד):

אתה רוצה להקים מדינה קומוניסטית, ידידי היקר. תגיד את האמת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם בעקשנותכם ה"סיפוחיסטית" רוצים להוליד מלחמה, להביא אסון של מלחמה נוספת על עם ישראל.

אולם היה יכול להיות אחרת. בדצמבר 1977 יכולנו ללכת ל"נבנה. ברור שלא יוכל להיות שלום בלי השתתפות העם הפלשתינאי ובלי השתתפות אש"פ שהוא הנציג שלו — גם בלי השתתפות סוריה, בלי השתתפות ירדן ובלי השתתפות ברית-המועצות.

דניאל רוזוליו (המערך):

זה הביטוי לכמיהה לשלום של וילנר ותומכיו ב"דיסנילנד".

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם לא מעיזים להגיד את האמת. אפילו מה שהממשלה הסכימה לו, כביכול, ושזכה לפרסומת רבה — לחזור לקו הבין-לאומי בסני — מתברר שגם זה לא כל כך נאמן, שכן באותו זמן אומרים: ההתנחלויות תישארנה, בפקוח צבא ישראלי; אנו נמשיך בהתנחלויות ונרבה בהן; שדות-התעופה הצבאיים בסני יישארו כדי שבמקרה הצורך נוכל להתקיף מהם טוב יותר את מצרים...

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
איזה שטויות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הרי זה מה שמציעים: להשאיר שדות-תעופה ישראליים בתוך סיני, להשאיר צוות צבאי ישראלי בפיתח-רפיה ובשארם-א-שייך, נכון, אלה שטויות, נכון שלא מציעים דברים רציניים, שאין מציעים תכנית שלום לגבי הגדה והרצועה אלא אומרים: אף שעל בעניין סיני מציעים מה שמציעים. האם זו בכלל תכנית שלום? לא, חברי הכנסת, זו תכנית למלחמה ולא לשלום.

ובאשר למתנחלים, אינני רוצה לתקוף דווקא אורחם. יש ביניהם אנשים שונים. יש לאומנים, יש פיאודאלים, המנצלים עבודה זולה, ויש כאלה שהורגים אתם שולל. אבל אל נשכח איך בכלל קמה פיתח-רפיה — — —

יצחק יצחקי (הליכוד):

אל תשכח גם איך קמה ארץ-ישראל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
באיו אכזריות פעל השר שרון — אז עוד לא היה ברור — נגד אלפי הבדואים. אפילו החוגים הרשמיים הגדירו את מעשיו או "כחריגים" ודיברו נגד התנהגותו אל הבדואים בסני ונגד הגירוש האכזרי. זה היה דבר שהביא תרפה על מדינת ישראל.

מנחם סבידור (הליכוד):

גירוש של 300 אלף טאטארים זאת לא חרפה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בסיכומי של דבר: אנחנו נגד ההתנחלויות בשטחים הכבושים. הן בלתי-חוקיות. הן הבלה בידועין בשלום. אנחנו מציעים לכנסת להתייחס — — —

שלום אינו מושג ערטילאי. שלום צריך לתת בטחון. שלום צריך להביא שיחרור מסכנות. לכן צריך לבחון כל היבט בקור רוח. יהיו לנו כבר קשיים במי שאומות, יהיו לנו בוודאי גם קשיים נוספים, אבל התהליך נמשך. צריך לנהוג בקור רוח. לא צריך להיכנס לפאניקה מכל עיווי פנים של מנהיג כזה או אחר. יהיו עוד הרבה מאוד קשיים, יהיו עוד הרבה מכשולים. קשה מאוד להגיע לשלום אחרי שאנחנו נמצאים שני דורות במלחמה — אנחנו כבר שני דורות במלחמה — תנו לממשלה לפעול בשקט, תנו לה להתגבר על הקשיים שהיא ניצבת בפניהם.

תכנית השלום הישראלית — וגברתי היושבת ראש וחברי כנסת נכבדים, הרשו לי לבוא ולומר שוב ושוב, אני אומר זאת כאן לא בפעם הראשונה: תפסיקו לדבר על תכנית השלום של סאדאת — תכנית השלום היא תכנית ישראלית. אין ספק שסאדאת עשה מעשה גדול בבואו לירושלים, בהחלט גם מעשה מפתיע. ואולם במשך חמישה חודשים תמימים, מיום כינונה, עשתה הממשלה, ובעיקר ראש הממשלה, מאמצים בלתי-נלאים כדי להגיע למפגש ולישיחה פנים אל פנים עם מנהיגים ערביים. בשיחותיו עם קארטר, בשיחותיו עם צ'אוסקו, במגעים שונים שניהל שר החוץ במקומות שונים בעולם, נעשה מאמץ במשך חמישה חודשים להגיע למגע — והמגע הזה נוצר; ובהחלט הוא נוצר עם הגיע סאדאת לירושלים. אבל זאת איננה תכנית שלום מצרית. אנחנו מדברים על תכנית שלום ישראלית. ישראל הגישה תכנית שלום וישראל חתרה לשלום שנים על גבי שנים.

אני רוצה להסביר ולומר מדוע אני אומר זאת. אנחנו כולנו מאמינים בהסדר; אנחנו רוצים להגיע להסדר. אבל והיה אם לא נגיע להסדר — מדוע צריך יהיה העולם להטיח בפני ישראל ומדוע נצטרך אנחנו להטיח בפני עצמנו שלא נעתרנו לתכנית שלום מצרית? אנחנו הצגנו תכנית שלום. זאת היא תכנית שאנחנו הצגנו אותה, תכנית שהוגדרה גם על-ידי מנהיגי העולם החפשי כהוגנת וכבסיס טוב למשא ומתן. התכנית שישראל הציגה היא תכנית טובה ונוצרת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): תכנית של אימפריה, לא תכנית לשלום.

שרי-ההקלאות א. שרון:

חבר-הכנסת וילנר, אתה נראה אדם מאוד צעיר, קשה להעריך את גילך, אבל בוא לא נדבר על מלחמות. אחם עוד הייתם בין אלה שהסיתו במאורעות תרפ"ה ובמאורעות תרפ"ט, בין אלה שהסיתו לשפיך דם יהודי בלתי-מגובל בארץ הזאת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): זה שקר וכזב. אתה שפכת דם אולי יותר מכל חבר כנסת אחר כאן.

מנחם סבידור (הליכוד):

תחביש לך, חבר-הכנסת וילנר.

יעקב זאק אמיר (המערך):

דברי הבל אתה אומר.

זה וחובתי, כשר בממשלה, לבצע החלטותיה בתחומים שעליהם הנני מופקד, כפי שחברי הממשלה האחרים חייבים לבצע את מדיניותה של הממשלה והחלטותיה בתחומים שעליהם הם מופקדים. יש המופקדים על ההסכמים הצבאיים ויש המופקדים על ההסכמים המדיניים; אני מופקד ופועל בשטח מטעם ממשלת ישראל ליצירת התנאים שיאפשרו את קיומו של השלום המיוחל, לאחר שיושג, ולהקטנת הסיכונים. זה תפקידי.

בשבועיים האחרונים אני עומד נדהם נוכח הפירוטומים והמאמצים באמצעי התקשורת כאן על פעולות ההתיישבות. כל כך הרבה סילוף, כל כך הרבה רוע לב, כל כך חזק הרצון לפרסם, לצאת עם "סקופ". כל אינטרס לאומי נדחק הצדה, שלא לדבר כבר על האמת, ונגרמים נזק ועוול. במקביל, הפירסומים שמוסרים כתבינו מקהיר — ואני מדגיש: כתבינו שלנו — מדהימים עוד יותר: "אין ערך להתיישבות, שארם-א-שייך איננה חשובה —"

(חבר-הכנסת צ. ביטון קורא קריאת-ביניים)

"— לא יהיה מנוס מפניו ישובים ישראליים, לרבות ישובים לאורך מפרץ אילת, לרבות נביעות, דיריזה ואופירה". כל זה רק בדברי כתבינו מהיום. חברי הכנסת, בשבועיים האחרונים, אני מודה, התקנאתי במצרים שהעתונאים שלהם ידעו לשמור כה יפה על הכבוד הלאומי המצרי.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי): זאת עתונות מודרכת על-ידי הממשלה.

יוסי שריד (המערך):

תמיד ידענו שאלה הנטיות שלך. כעת אתה אומר זאת במפורש.

שרי-ההקלאות א. שרון:

אין בארץ מונופול אף לאחד על הרצון לשלום. הרצון לשלום הוא של כולנו — למעט, אולי, רק"ח.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אתה באמת ציני.

שרי-ההקלאות א. שרון:

אני רוצה שתרשו לי לומר כמה מלים אישיות בנושא השלום, לאחר ששמעתי בשבוע שעבר דברים של חברי כנסת, שלא הייתי רוצה להזכיר את שמם. היו כאלה שבאמרו מתוך כאב — ובתוכם אני כולל בהחלט את דבריו של חבר-הכנסת אליאב — אבל היו כאלה שהנימוקים לדבריהם היו לגמרי אחרים. אני רוצה לומר משהו אישי בנושא השלום: היתה לי הזכות והיה לי גם הכאב לקחת חלק, בשלושים השנים האחרונות, בכל מערכות ישראל, בכל המהלכים הצבאיים ובכל הקרבות המרכזיים של מדינת ישראל, ותאמינו לי שראיתי את כל מוראות המלחמה, את כל פחדי המלחמה ואת כל אימי המלחמה, לפחות כמו כל אחד בבית הזה, ואולי יותר. ומאחר שראיתי את אימי המלחמה וחשתי את פחדי המלחמות, אני בעד שלום לא פחות מאשר כל אחד בבית הזה. בל יקח עצמו אף אדם אחד בבית הזה — לא מימין, לא משמאל ולא מן המרכז — את המונופול על השלום. אני רוצה שלום כמו כל אחד.

בבקשה, אדוני השר.**שר-החקלאות א. שרון :**

תכנית השלום הישראלית היא תכנית טובה ונור-עות. ההתיישבות היהודית, הישובים היהודיים, הם חלק בלתי-נפרד מתכנית זו. אלמלא הישובים היהודיים — הנמצאים היום ברמת-הגולן, בשומרון וביהודה, בבקעת-הירדן, בפיתחת-רפיח, בסאנטה-קאטרינה ולאורך מפרץ אילת, בואכה שארם-א-שייך — אינני חושב שהיתה הממשלה יכולה להציע תכנית שלום כזו; ומאוד ייתכן שאף לא היתה נוצרת כלל הידיב-רות. הישובים הם חגורת הבטחון של ישראל והם הנותנים לנו את האפשרות לגמישות מדינית.

בימים אלה, רבים מטיחים האשמות בהתיישבות. מתחילה להשתרר אווירה כאילו ההתיישבות היא מכשול לשלום, ולא כך הוא: ההתיישבות היא הבטחון — וזאת מבלי לפגוע במאומה בכוחות צה"ל — ההתיישבות היא נשמת אפה של הציונות; היא קבעה והשפיעה, יותר מכל גורם אחר במאה השנים האחרונות, על בטחוננו, על החברה החדשה שהקמנו ועל עיצוב דמותו של העם היהודי בארץ-ישראל. צריך להדגיש: במישב שדות, בדיקלה, בחרובית, בנתיבי-העשרה, באוגדה, בסופה ובנאות-סיני לא חיים יהודים כדי ליהנות מהנוף. הם חיים שם כחלק מתפיסת הבטחון הלאומי של ישראל. באופירה לא חיים יהודים מפני שאי-אפשר לבנות עוד בתי-מלון באילת. הם חיים שם כחלק מאותה תפיסה.

ואולי צריך להסביר יותר איך תורמת ההתיישבות; מדוע — כדי לחיות בשלום בנהריה, בעכו ובחיפה — צריך שראש-הגקרה, חניתה, אילון, זרעית, נטועה ושתולה יחיו על הגבול. ישובים אלה בנו ים, מבחינה חברתית ומבחינה כלכלית, בצורה כזו שהם יכולים לעמוד בעימות היומיומי, ולא דווקא בעימות מלחמתי. יש גם עימות יומיומי; הוא אינו חייב להיות עימות מלחמתי.

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

איזה עימות זה בזמן שלום?

(קריאה: באמת, טולידאנו?)

שר-החקלאות א. שרון :

חבר-הכנסת טולידאנו, לצערי — אני אומר: לצערי — היו לנו זמנים שבכנסת ישבו — ואני הדגשתי: לצערי — הרבה יותר אנשים שבאו מהתיישבות ושהרגישו מה זה לחוש רגב קרקע ביד; אנשים שחרשו פעם, שהלכו אחרי המחרשה; ולפי דעתי, הבינו את זה יותר. חבל שאתה לא מבין את זה.

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אתה ממשיך לחשוב בקאטגוריות ישנות של רגבי עפר. תחשוב בקאטגוריות חדשות.

שר-החקלאות א. שרון :

הקאטגוריות החדשות שלך, הקאטגוריות שאתה מאמין בהן, הביאו לנו לא מעט צרות.

כדי שאפשר יהיה לחיות בטבריה ובצפת בבטחון, שאותו צריך לתת השלום, צריך שמרום-גולן, עין-יוון, קשת ורמת-מגשימים יחיו ברמת-הגולן; כדי

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שלא ידבר בסגנון כזה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
הוא צריך לחזור בו. מה זה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, תקשיב לי רגע.

מנחם סבידור (הליכוד):
אם הוא לא יחזור בו צריך להוציא אותו מהאולם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, אתה צריך לקחת את דברך בחזרה.

איתן לבני (הליכוד):
אבל הוא האשים חבר כנסת...

מנחם סבידור (הליכוד):
איך הוא מדבר כך אל נציג המולדת — ה"נעבעך" הזה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קחו את הממוארים של שרת ואחרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, אם אתה לא לוקח את דברך בחזרה אני אציע למחוק אותם מן הפרוטוקול.
(קריאה: אני גם מציע להוציא אותו מהאולם.)

אני מבקשת שתקח את דברך בחזרה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע שאני אבסס את דברי מעל במת הכנסת.

איתן לבני (הליכוד):
אתה מוסיף חטא על פשע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, אני ביקשתי לקחת את הדברים האלה בחזרה. אתה לא מסכים?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
איך הוא מרשה לעצמו לדבר כך?

מנחם סבידור (הליכוד):
הוא אמר את האמת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, חבר-הכנסת וילנר, אני מבקשת שקט.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אבל הוא צריך לחזור בו, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אם אינך חוזר בו מהדברים שלך — אבקש מוועדת הכנסת שהיא תדון בדברים שאתה השמעת אותם כאן.

שלה, כפי שנמסרה לפירסום על-ידי מזכיר הממשלה ב-8 לינואר 1978, אומרת, להלן הציטוט: "לחוק את הישובים הקיימים בפיתחת-רפיח ולאורך מפרץ-שלמה על-ידי הרחבת הקרקע לעיבוד והגדלת האוכלוסיה האזרחית, העירונית והכפרית. ישובים אזרחיים אלה, כפי שהוצע בתכנית השלום הישראלית, יישארו על כנם, על-פי הסידורים שהובאו לידיעתו של נשיא מצרים בוועידת איסמאעיליה".

ברוח החלטת זו נעשות ותיעשינה פעולות ההתיישבות.

אני מציע להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת וילנר מעל סדר-היום. לגבי ההצעות שהובאו על-ידי חברי הכנסת האחרים, מציע אני, בגלל חשיבות הנושא ומשקלו, להעבירן לוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת רון, להצעה בדבר הצעתו של חבר-הכנסת אבטבי.

אמרי רון (המערך):
גברתי היושבת-ראש, מורי ורבותי, השרים וחברי הכנסת. אבקש לנמק התנגדותי להצעתו של חבר-הכנסת אבטבי בנושא ההתנחלויות.

לפני כן ברצוני להעיר הערה לשר החקלאות. אני מאמין ששר החקלאות רוצה בשלום, כמו כל היושבים כאן. אני יודע זאת גם ממלחמות העבר וגם מהיכרותי האישית אתו. אבל כיצד אפשר להסביר לי או לציבור או להמוני הנוער בארץ את מהלכי הממשלה בשבוע האחרון? כיצד אפשר להסביר שבישיא של ה"מומנטום", כפי שהוא נקרא, בשיא הדינאמיקה של המשא-ומתן, שולחת הממשלה עשרות טראקטורים — ואל תתחבא הממשלה מאחורי גבו הרחב של שר החקלאות — ביזמתה, לעשות ישובי דמה? זו היא הפגנה.

שר-החקלאות א. שרון:
לא...

אמרי רון (המערך):
אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שזהו נאומי הראשון. קראתי בתקנון שאין מפריעים בנאום הראשון.

חיים קופמן (הליכוד):
אבל אסור לך להרגיז.

אמרי רון (המערך):
אני חושב שהציבור מוכרח לפרש כך את מה שקרה בשבוע שעבר, את ההחלטה על שלוש ההתיישבויות ביהודה ושומרון ואת הצעותיהם של חברים מסיעות הקואליציה לדון דווקא היום — ביום הראשון של דיוני הוועדה המדינית המשותפת — על גורם ההתנחלויות. הציבור מוכרח להבין מכך שהממשלה מקיימת מדיניות דו-פרצופית. לי, בכל אופן, אין הסבר אחר.

אני אישית תומך במאמצים להביא לריבונות ישראל בפיתחת-רפיח.

אמנון לין (הליכוד):
נא לא להפריע לבן משמר-העמק לנאום את נאום הבכורה שלו.

שנתניה וכפר-סבא יחיו בבטחון צריכים את שומרון וקרני-שומרון; כדי שאפשר יהיה לחיות בקריית-שמר נה צריכים את יפתח, את מנרה, את משגב-עם, את מטולה ואת כפר-יובל; וכדי שפיתחת-קווה ותל-אביב לא יהיו נקודות קדמיות — במגע יומי, על בעיותיו, עם אוכלוסיה ערבית בת מאות אלפי נפש — צריכים את נבי-צאלה, את חרס ואת פארים.

(קריאה: מה עם רחובות?)

אלה אינם אמנם ישובים חקלאיים, אלה ישובים קהילתיים; אך מבחינת ההרכב האנושי שלהם והמוטיבציה החזקה שלהם, הם יעשו זאת. ותסלחו לי שאני מוסיף, אני חושב שהדבר הזה חשוב: כדי שירושלים ובית-שאן יחיו בבטחון צריכים את תקוע, את קליה, את נערן, את פצאל, את ארגמן ואת מחו' לה; וצריכים את טירת-צבי ואת כפר-רופין ואת מעוז חיים ואת בית-יוסף ואת ירדנה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ועל הישובים האלה מי יגן?

שר-החקלאות א. שרון:
וחבר-הכנסת אליאב, תרשה לי לומר לך: עיר-הבשור — ואני רוצה שהיא תהיה תקום, אותה עיר-הבשור שאתה מדבר עליה — היא לא תקום, עיר-הבשור, בלי ישובי פיתחת-רפיח. היא לא תתקיים, חבר-הכנסת אליאב, עיר-הבשור.

אריה אליאב (מחנה שלי):
היא תתקיים יפה מאוד.

שר-החקלאות א. שרון:
ונתתי רק דוגמאות.

הישובים האלה לא נועדו לעצור צבאות. בלנסו מומחים או "מומחים" במירכאות — אני שומע את המומחים האלה מדברים מהצד הישראלי, והיום אני שומע אותם גם מהצד המצרי — לומר שהכוונה היא, כביכול, שישושים אלה יעמדו מול צבאות ערב. ביום, לא זו מטרתם, לא זה תפקידם. בכלל אנחנו מקווים שיהיה שלום ושלא יצטרכו לעמוד מול אויב. אם יצטרכו לעמוד מולו — יש לנו לשם כך צבא הגנה לישראל. הם נועדו לעצור סחף, לעצור שטפון, למנוע נסיגה הדרגתית שאינה תוצאה של מלחמה. יש לחזקם כדי שיוכלו לעשות זאת, כדי שתהיה לנו לנו מוטיבציה להמשיך ולדאוג להתפתחותם.

ההתיישבות, אם כך, איננה מכשול בדרך לשלום אלא להיפך: מרכיב חיוני בתכנית השלום שלנו.

אנחנו הצענו הצעת שלום. הצעת השלום שהצענו היא הצעה טובה. חזרתי ואמרתי: אני תומך בהצעת השלום שלנו. היא הצעה טובה, היא הצעה נועזת. ההצעה שלנו, לפי דעתי, חייבת להיות מלווה במעשה יהודי, בהגדרה של יעדים לאומיים פסיים, כמו התיישבות ועלייה, ושל יעדים מוסריים רוחניים. הצורך שישראל תתפתח כמדינה מיוחדת נעשה אקטואלי יותר ודחוף יותר מיום ליום. הסעיפים והחווים חשובים מאוד. יכלתנו להציב יעדים לאומיים ולבצעם חשובה עוד יותר והיא חלק בלתי-נפרד מהשלום שאלינו אנחנו רוצים להגיע.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החלטת המ-

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, המציע להסיר את ההצעה של חבר-הכנסת הלל מסדר-היום.

נאיר פעיל (מחנה שלי):

מה שאני מתכוון להציע — תשמעי.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, זכות נעימה נודמנה לי לברך את חבר-הכנסת אמרי רון לאחר גאון הבכורה שלו בכנסת.

איש הדור השני של ההתיישבות הקיבוצית. חבר אחד הקיבוצים השרשיים ביותר בארצנו — משמר-העמק — שמהם יצאה הרבה תורה של ציונות סוצי-יאליסטית ושל הגשמה התיישבותית-קיבוצית, הן למען יישוב השממה והן למען הקיבוץ כרעיון שיופיו המו-ביל לחברת אדם טובה וצודקת יותר.

איש עבודה ועמל במלוא מובן המלה, בחקלאות ובתעשייה. הספיק להיות אף מרכז משק ולהתמודד עם בעיית ההתיישבות מכיוון זה של ריכוז וניהול משק.

לוחם בחיל הצנחנים של צה"ל. השתתף בפעילות המיבציות, בשירות סדיר ובמילואים, מאז 1955 ועד מלחמת יום-הכיפורים. משמש עתה כמפקד גדוד בחיל הצנחנים במילואים.

שימש מספר שנים כמזכיר הקיבוץ הארצי.

אני מאחל לו בשמי — ובשם כל חברי הכנסת, אני מקווה — פעולה מדינית ברוכה בכנסת, בדקות לרעיונות הציונות הסוציאליסטית שעל ברכם גדל. באופן מקורי ביקשתי את רשות הדיבור — כדי להציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר-הכנסת שלמה הלל ולעשות אותו חשבוני על ההבדל בין ציו-נות מעשית וציונות מדינית — אבל אני מוותר. בשם מחנה שלי אני מצטרף לעמדתו שר החקלאות ומציע להעביר גם את ההצעה של חבר-הכנסת הלל לוועדה.

חיים קורפו (הליכוד):

זוהי חוצפה שלא היתה כדוגמתה. יש גבול.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מתפלאה על חבר-הכנסת פעיל, אשר מכיר את כל כללי התקנון — — —

יצחק נבון (המערך):

זה בניין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם מישורו רוצה לגאום — הוא איננו רשאי לנצל את הבמה הזאת למטרתו, תוך התעלמות מהו-ראות תקנון הכנסת. אני מביעה את מורת רוחה של הכנסת כולה על המעשה של חבר-הכנסת פעיל.

השר מ. נסים:

כיוון שנעשה כאן שימוש לרעה בתקנון הכנסת, אני מבקש להעביר את העניין לוועדת הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מסכימה בהחלט להצעה של השר נסים ומודה לו על הערתו. נעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

אמרי רון (המערך):

אני שייך לאנשים שלא השלימו בשעתם עם הצו-רה שבה נעשתה ההתיישבות בפיתחת-רפיח. היא הע-ליבה את ההיסטוריה של ההתיישבות בעמק-ירזעאל, בעמק-חפר ובכל מדינת ישראל. ערב קום המדינה, אבל אני תומך בגבולות הבטחון ובמאמצי הממשלה ובמאמצי כל עם ישראל להגיע לגבולות בטחון גם בפיתחת-רפיח.

אני רוצה להזכיר גם לחברי בהתיישבות שאנחנו לא אמרנו אף פעם שההתיישבות תהווה מכשול לש-לום. אמרנו שההתיישבות תבטיח את הריבונות היש-ראלית. גם כנגד אין הבטחת ריבונות ישראלית ללא התיישבות. אבל לא אמרנו שההתיישבות תהווה מכ-שול לשלום, וביחוד לא "ההתיישבות דמה", כפי שנעש-תה בשבוע האחרון ביוזמת הממשלה.

יש איזה קשר שהוא בין הצעת הממשלה, שהיא הצעת שעטנו ריבונות ביהודה ושומרון, לבין הוויתור על גבול בטחון בפיתחת-רפיח. הוויתור הזה הוא לא ויתור של הבית הזה, שר החקלאות, הוא ויתור של ממשלת ישראל בהצעותיה. ברגע שאומרים "גבול בין-לאומי" ולא "גבול בטחון", משלמים מחיר כבד בפיתחת-רפיח, בגלל הרצון לאי-חלוקתה של הגדה המערבית, לאי-חלוקתם של יהודה ושומרון; באשר גבול בין-לאומי שם הוא הירדן ולא "הקו הירוק". זהו המחיר הכבד שכולנו משלמים, לרבות סיעות הקו-אליציה שתמכו בממשלה הזאת ובתכנית: (א) בעד השימוש במושג "גבולות בין-לאומיים קדושים" לעומת "גבול בטחון" — וזו הצעת ראש הממשלה או הצעת הממשלה; (ב) בעד האמירה המובאת מעל כל במה, עלי-די שר החוץ ושרים אחרים בממשלה, ש"ההתייש-בות לא קובעת את הריבונות". גם כאן — היצון של הממשלה להשיג לגיטימציה להתנחלות ביהודה ושומ-רון קובע מחיר כבד בפיתחת-רפיח. צריך להבין את הקשר בין שני הדברים האלה.

רבותי חברי הכנסת, אני חושב שכיום — כשמת-חיל המשא-ומתן והמוני העם בישראל רוצים לראות אותו מסתיים בשלום — לא ייתכן שחברי כנסת מסי-עות הקואליציה יציעו הצעות המטרפדות את המשא-ומתן, הצעות הדוקרות את המשא-ומתן והיכולות לה-ביא, עלי-די מידת ההפגנה שבהן, למצב שבו המשא-ומתן ייגמר בפיצוץ, חיסול-שלום. רק כך אפשר להסביר את מהלכי הממשלה בשבוע האחרון. לכן אני מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה לדיון בהתנחלויות.

עמוס הדר (הרביץ) (המערך):

חבר-הכנסת אמרי רון, תגיד לי בבקשה: אתה הופעת בשם סיעת המערך — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר-הכנסת רון, הרי אתה בעד ריבונות ישראלית בפיתחת-רפיח. זה בדיוק מה שהממשלה עושה.

(קריאה: זו מכה מתחת לחגורה.)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, חבר-הכנסת אמרי רון סיים את דבריו.

אמנון לין (הליכוד):

אני מבקש רשות להערה באותו עניין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לא נעסוק עוד בעניין.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני, המציעה לה-
סיר מסדר-היום את ההצעה של חברת-הכנסת יגאל
כהן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני סבורה
שמבחינה מדינית הדיון היום הוא מיותר; מבחינה
עניינית, אני סבורה שהדבר שנאמר פה הוא אנאכרו-
ניסטי. אני חושבת שהיינו מיטיבים לעשות אילו היינו
דגים בהזדמנות זו לא על התנחלויות מעבר ל"קו
הירוק" אלא על התנחלויות בתחומי "הקו הירוק",
וזאת כאשר בתקציב הממשלה שהוגש לכנסת אין
אגורה אחת ליישוב הגליל, לאיכלוסו ולפיתוחו.

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

30% מתקציב הבינוי מיועדים לגליל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לצורך יישובים מעבר ל"קו הירוק". אודה לך אם
תתן אותי — אם טעיתי. אשמח אם אוכח לדעת
שיש תקציב למטרה זו.

אני חושבת שיש מקום לדיון בכנסת על הת-
נחלויות בגבולות "הקו הירוק"; אבל לא על כך אני
באה לטעון, לא זהו נימוקי העיקרי.

נמצאת היום בשלטון מפלגה שקיבלה את מדי-
ניותו של ז'בוטינסקי והולכת בעקבותיה. ז'בוטינסקי
אולי הקדים את זמנו ודיבר על מדיניות ולא על
התנחלויות בנוסח של עוד דונאם ועוד עז. אותם
מיליון דונאם שרכשה הקרן הקיימת לפני קום המ-
דינה והתנחלויות וההתיישבויות שהיו על אדמות אלה,
הם אפשרו את הקמת המדינה. משקמה המדינה
ויש לנו מדינה ריבונית, אנו חיים בעידן המדיני
ולא בעידן של עוד דונאם ועוד עז לצרכים בטחוניים.

אדוני שר החקלאות, הדברים שאמרת הם תרתי
דסתרי. מי שחש את האדמה ואת הרגבים אלה הם
לא האנשים שאתה מיישב היום לצרכים מדיניים.
יש למקד את הוויכוח בשאלה: האם אנו זקוקים
ליישובים חדשים אלה רק היום, ולא מחר או מחר-
תיים? ואני מדגישה זאת, כי מתגובתה של הכנסת
ומצורת הדיונים שלה וכן מהפעילות הנגמרת אנו
למדים כאילו. אחרי מחר אין מחרתיים. עובדה שרו-
צים ליישב את ההתנחלויות לא מתוך אהבה לאותם
רגבים. יש רגבים המחכים להתנחלויות או לבנייה.
אבל לא האנשים הבאים היום הם החושבים על העץ
שנטעו. זה פשוט לא נכון. הנימוק הוא מדיני. ונש-
אלת השאלה: האם בשעה שמהלים משא-ומתן על
שלום היום — ולא לפני שנה ולא בועד חודשיים
אלא היום — יש צורך לעשות פעולה פרובוקטיבית
קשה, המחבלת בתכנית השלום אשר הציעה ממשלת
ישראל, לא מצרים?

נראה לי שהתביעה הנשמעת היום, להשקיע כס-

פים בהקמת יישובים מעבר ל"קו הירוק", שהם אינם
יישובים לצרכי הגנה צבאית — ואתה אמרת, אדוני
שר החקלאות, שהם מיועדים לצרכים מדיניים — תבי-
עה זו מחבלת בדיון המדיני. ליישובים אלה אין שום
חשיבות בטחונית.

שר החקלאות א. שרון:

אמרתי בצורה מפורשת — וגם קראתי את הדב-
רים מהכתב כדי שלא תהיה איי-הבנה — שהמושבים
שדות, דקלה, נאות-סיני, נתיבי-העשרה, הם לא ישר-
בים כדי לגדל בהם עגבניות; שבימית לא יושבים
כדי ליהנות מהגוף ושבאופירה לא יושבים כיוון שאי-
אפשר לבנות בתי-מלון באילת. זהו חלק מהבטחון
הלאומי של ישראל. למה את שמה בפי דברים שלא
אמרתי?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אם זאת תפיסה בטחונית, שהבטחון לא נעשה
עליידי יישובים אלא עליידי הצבא — וראינו שב-
מלחמת יום-הכיפורים צריך היה לפנות את כל היי-
שובים, הן למעלה בגולן והן באברו רודים — הרי
שההתיישבות הזאת אינה עניין בטחוני.

שר החקלאות א. שרון:

אני חוזרתי ואמרתי: זה חלק מתפיסת הבטחון
הלאומית. אני מוכן להיפגש אתך ולהסביר לך מה
זה בטחון לאומי. בניגוד למה שאומרים "מומחים"
אצלנו וגם בניגוד למה שקראתי ב"הארץ" על הדב-
רים של שורך "אל-גומהזרייה". אני באתי ואמרתי:
הם לא נועדו לגדל עגבניות, הם חלק מתפיסת הבט-
חון הלאומית.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני שר החקלאות, אתה משתמש במלה בטחון
לעניין מדיני וקביעת גבולות. ילדים, זקנים, חולים,
בתי-חולים — כל אלה אינם טבעת בטחון; וכאשר
היתה מלחמה הורידו אותם. אתה מדבר על צורך
מדיני לפי השיטה של "חומה ומגדל" ולפי שיטת
תל-חי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מציעה לשר החקלאות לתת הרצאה לחברת-
הכנסת אלוני, בתום הישיבה, על המושגים הללו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מדברייך, אדוני שר החקלאות, השתמע במפורש
שאתה רואה ביישובים האלה קביעת גבולות מדיניים
למדינת ישראל — לא לצרכים בטחוניים, כי על
הבטחון מגן הצבא. אם זה עניין של ריבונות —
או אלה גבולות.

אני טוענת שבעיות מדיניות — בעידן של מדינה
ריבונית, כאשר אנחנו רוב ויש ממשלה — מנהלים
לפי שיטת ז'בוטינסקי ולא לפי השיטה של "חומה
ומגדל" ושיטת תל-חי. בוודאי לא עושים אקטים מדי-
ניים כדי לחבל במשא-ומתן מדיני על תכנית שלום
שהממשלה החליטה עליה.

על כן אני סבורה שלא המועד, לא השיטה ולא

חוברת י"ד, ישיבה ס"ט

— הצעות לסדר-היום (אלוני, בן-מאיר, ארבל-אלמוזלינו, שרון, הלל, אבטבי, י. כהן, אליאב) —

תכנית גזענות — אני מודה: יש בה גם סיכונים — אבל היא תכנית טובה. התכנית הזאת מלווה במרכיב בטחוני; והמרכיב הבטחוני הם הישובים. דיברתי מס' פיק על הנושא הזה.

שלמה הלל (המערך):

ישובים מעבר לגבול.

(קריאה: איזה גבול?)

הגבול שהממשלה הזאת מציעה להחיל עליו את הריבונות. אני בעד הכללת הישובים בתוך הגבול ולא מעבר לגבול.

שר-ההקלאות א. שרון:

חברי הכנסת, אני רוצה להוסיף דבר: ממשלת ישראל אינה מפתיעה איש בפעולותיה. אמרנו זאת בתכנית שלנו שהוגשה למצרים. אמרנו לאמריקנים, חזרנו ואמרנו מספר פעמים: ההתיישבות היא חלק מתכנית השלום הישראלית. ואם לא תוכל ההתיישבות להיות חלק מתכנית השלום — כבר אמר ראש הממשלה — אז תבוא ממשלת ישראל בתכנית שלום אחרת. התכנית הזאת היא תכנית שלמה; יש בה גבול ריבונות ויש בה התיישבות יהודית. זו התכנית הממשלתית. איננו מפחידים איש; איננו מערימים על איש. הודענו לכולם; הדברים נעשו באופן גלוי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. שר החק-לאות הציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר-הכנסת אליעזר אבטבי. חבר-הכנסת אליעזר אבטבי, אתה מסכים?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת יגאל כהן, אתה מסכים?

יגאל כהן (הליכוד):
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת שלמה הלל, אתה מסכים?

שלמה הלל (המערך):
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת אריה אליאב, אתה מסכים?

אריה אליאב (מחנה שלי):
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אעמיד כעת להצבעה כל הצעה בנפרד. תחילה, הצעתו של חבר-הכנסת אליעזר אב-טבי. לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת — להעבירה לוועדה; והצעה שנייה — להסיר אותה מעל סדר-היום.

הנושא היום מתאימים לדיון; ואני מבקשת להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת יגאל כהן מסדר-היום.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חברת-הכנסת אלוני, הדיבור שלך הוא המחבל. הדיבור הזה מחבל במשא-ומתן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני מתייחסת להצעתו של חבר-הכנסת יגאל כהן — הוא שייך למפלגה של ראש הממשלה, שהציעה את התכנית המדינית הזאת והיא נאבקה היום במ-שא-ומתן מדיני לשלום — כיוון שנראה לי שיש בהצעה שלו כדי לחבל במשא-ומתן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

שר-ההקלאות א. שרון:
אני מבקש לומר מספר מלים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
בבקשה.

שר-ההקלאות א. שרון:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי רוצה להעיר על דבריו של חבר-הכנסת החדש רון. הוא מוכר לי היטב, אם קראתם על הקאריירה הצבאית שלו — הרי אנחנו כבר נפגשנו. אני מכיר ומוכיר אותו. בכל זאת אני רוצה לומר: אתה השתמשת בביטוי שנקרא "התיישבות דמה". לא החליטה הממשלה, לא ביצעה הממשלה ולא ביצעה אף אחד בשם הממשלה התיישבות כזאת. כבר אמרתי: כל מה שמתבצע הוא לפי החלטות הממשלה, באישורה וב-ידיעתה — שום "התיישבות דמה". אדרבה, חבר-הכנסת רון, אני מוכן שתצטרף אלי באחד הסיורים ותראה מה קורה בשטח.

הממשלה קיבלה החלטה, וקראתי אותה מעל הדוכן. שם דובר על חיווך הישובים הקיימים ועל הכשרת קרקע נוספת. זה מה שקורה כרגע. למה להכניס דברים שהממשלה הזאת החליטה עליהם והיא אינה מבצעת אותם?

זאת ועוד: אני רוצה לומר משהו לגבי נושא גבול בטחון. גבול בטחון יכול להיות גבול בטחון שונה. יכול להיות גבול בטחון שבו יש שינוי בגבולות ריבונות ויכול להיות גבול בטחון כמופיע בתכנית הממשלה. בתכנית הממשלה, ומדובר בגבול עם מצרים, נאמר במפורש: הגבול הוא הגבול הבינלאומי, בתוספת רצועה של התיישבות. יש שם תתי-יישובות, וזה נאמר במפורש. רצועת ההתיישבות, בתוספת לגבול הריבונות הבינלאומי, היא זו שנותנת בטחון, לפי תפיסת הממשלה. וכבר אמרתי: אני תומך בתפיסה הזאת, כי אני חושב שבגלל התפיסה הזאת אנחנו הגענו למגעים ולהידברות עם המצרים. אי-לולא כן לא היינו יושבים במלון "הילטון" עם שר החוץ המצרי ועם עורכי העתונים המצריים; והנציגים שלנו לא היו יושבים בקהיר. הממשלה הציעה

— הצעות לסדר-היום (ארבלי-אלמוזלינו); הצעת הממשלה להגדיל את מספר שופטי בית-המשפט העליון (ארבלי-אלמוזלינו, ש. תמיר, לין) —

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת י. כהן לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת אריה אליאב. לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אליאב לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת מאיר וילנר. לפנינו שתי הצעות: הצעת המציע — לקיים דיון במליאה; וכנגדה, הצעת שר החקלאות — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מ. וילנר בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — רוב

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבטבי לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת שלמה הלל. לפנינו הצעה אחת בלבד — להעביר את ההצעה לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — רוב

נגד — מיעוט
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת ש. הלל לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת יגאל כהן. לפנינו שתי הצעות: אחת — להעביר את הנושא לוועדה; והצעה אחרת — שלא לכלול אותו בסדר-היום.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה — רוב

ה. הצעת הממשלה להגדיל את מספר שופטי בית-המשפט העליון

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם רצונו של השר להרחיב את הדברים ולתת נימוקים נוספים — בבקשה.

שר-המשפטים ש. תמיר:

גברתי היושבת-ראש, הנימוק הפשוט להחלטת ה-ממשלה גובע ממסקנה שלי — לאחר החייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון ועל דעתו — שעומס התי-קים האזרחיים והפפלייים, הבג"צים והבקשות השו-נות, המוטל על שופטי בית-המשפט העליון, הוא כזה ש-11 שופטים בלבד אינם יכולים לעמוד בו. אנו רו-צים למנוע פיגורים. השופטים עמלים קשות, אבל האוכלוסיה גדלה ו"עמך ישראל" מתדיינים. מעמדו של בית-המשפט, כבית-דין גבוה לצדק, ידוע לכל אזרח, וזכותו של האזרח לפנות גם כשסיכויי מע-טים. חייבים להידרש לנושאים האלה, ומכאן ההגדלה.

הועלתה הצעה בממשלה להרחיק לכת ולקבוע 13 שופטים. אולם בין שופטי בית-המשפט העליון יש הסבורים — זו גם דעתו של הנשיא — שזה יהיה מהיר מדי ונמחר מדי, מכיוון שצריך לשמור על מסגרת בית-המשפט העליון ולא ליצור מעגל רחב מדי של שופטים במעמד זה.

אנחנו מתלבטים קשות עד אשר אנו מוצאים את המועדים הטובים ביותר, בעלי הכישורים הנאותים

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת הממשלה להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון. את ההצעה יביא שר המשפטים.

שר-המשפטים ש. תמיר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשם הממ-שלה אני מתכבד בזה להציע לכנסת כי בהתאם לסמ-כותה, לפי סעיף 2 לחוק בתי-המשפט, תשי"ז-1957, תחליט הכנסת על הגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון מ-11 ל-12.

בהתאם להחלטת ועדת הכנסת מיום ט"ז בשבט תשל"ה — 28 בינואר 1975, בעניין הנוהל לגבי הח-לטת הכנסת בדבר הגדלת מספר השופטים של בית-המשפט העליון, אני מציע לכנסת להעביר את הה-צעה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אמנזן לין (הליכוד):

שאלה למציע: בהתאם לתקנון אנחנו יכולים לש-מוע ולאשר את ההחלטה; אבל אנחנו רשאים גם לשאול מה הנימוקים להגדיל את מספר השופטים. למת לא תשמע המליאה את הנימוקים ותאשר את ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה? השר יכול להעניק כבוד למליאה ולתת הסבר.

חוברת י"ד, ישיבה ס"ט

— הצעות לסדר-היום (ש. תמיר, פעיל, ארכלי-אלמוזלינו, ורהפטיג); חוק הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים (ארכלי-אלמוזלינו, לורינץ) —

(קריאות באולם : לא, לא.)

אני רוצה להביע דעה.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אני פועלת לפי התקנון. בעמ' 68, במסגרת החלטות בענייני נוהל, נאמר : "הוגשה הצעה לכנסת להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון, בהתאם לאמור בסעיף 2 לחוק בתי-המשפט, תשי"ז—1957, יעמיד יושב-ראש הכנסת להצבעה בכנסת את ההצעה לשם הפנייתה לוועדת החוקה חוק ומשפט, ללא דיון."

ש. ארכלי-אלמוזלינו :

אנחנו נהגנו לפנינו משורת התקנון.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :

נענינו לבקשתו של חברי-הכנסת לין לנימוקים נוספים.

אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת הממשלה להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת הממשלה להגדלת מספר שופטי בית-המשפט העליון לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

נ. חוק הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים, תשל"ח—1978 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

צו-הברית. מוצע כי שינויים כאלה או הסכמה להם ייעשו בידי הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת.

שר האוצר יהיה מוסמך להעניק פקודים ממסים ומתשלומי חובה לשם מימון התחייבויותיה של המדינה על-פי סעיף 9 להסכם הקרן. שר התעשייה, המסחר והתיירות יהיה מוסמך להתקין תקנות לביצוע הוראות הסכם הקרן, כי במשרדו מרוכז הטיפול בענייני המחקר והפיתוח בתעשייה.

אין ספק שהקמת הקרן היא דבר חשוב והיא תתרום הרבה לתעשייה ולמחקר. על כך ברכתנו לממלאות ארצות-הברית. אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, להצביע על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אני רואה שאין הסתייגויות. אני מעמידה להצבעה את הסעיפים 1—7 בקריאה שנייה.

הצבעה

סעיפים 1—7 נתקבלו.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :

נעבור להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים, תשל"ח—1978, נתקבל.

ביותר לתפקיד החשוב והנישא הזה, שאחריותו עצומה הן ביחסים שבין הממשל והציבור והן ביחסים שבין אדם לחברו. נוסף לכך, אנחנו מתקשים לשכן אפילו את 4 ההרכבים שהיו כאשר מספר השופטים היה 12. כשיושלם בניינו של היכל-הצדק — עכ"שיו תהיה החשה של הבנייה הזאת במזרח ירושלים, וזה עניין לכמה שנים — אפשר יהיה אולי לשכן הרכב נוסף, אם יהיה בכך צורך אובייקטיבי.

אני יכול לומר לכנסת דבר נוסף : אנחנו שוקלים שינויים במערכת הצימצום מסויים בעומס הרובץ על בית-המשפט העליון, שבו 12 שופטים, כמספר שבטי ישראל. בשעה זו המספר הזה נוח ומקובל על נשיא בית-המשפט העליון וגם עלי. אני מציע לכנסת להעביר את התיקון הפורמאלי לוועדה כדי שתתקבל החלטה בהתאם לכך.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מי יכול להתנגד לזה ?

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :
אין דיון.

חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה —

זרע ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :
בעניין זה יש תמיד דיון.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים, תשל"ח—1978, קריאה שנייה וקריאה שלישית.
את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בשם ועדת הכספים את חוק הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים, תשל"ח—1978. ההסכם בדבר הקמת הקרן הדו-לאומית למחקר ולפיתוח תעשייתיים — של ישראל וארצות-הברית — נכנס לתקפו ב-18 במאי 1977, ביום שבו תרמו שתי הממשלות את הכספים המיועדים לקרן. תקופת ההסכם היא חמש שנים. לאחר מכן ימשיך ההסכם להתקיים אם לא יובא לסיום בהסכמה הדדית או שאחד הצדדים יודיע לצד האחר, שנה אחת מראש, על רצונו לסיים את ההסכם.

לצורך ניהול הקרן, ובהתאם להתחייבויות הכלולות בהסכם הקרן, קובע החוק שהקרן תהיה אישיות משפטית הכשרה לכל זכות, חובה ופעולה משפטית. כן קובע החוק כי הקרן תאורגן ותנוהל לפי הסכם הקרן ובהתאם לכללי הנהול והתקנות שהותקנו על פיו.

במשך הזמן עשויים לחול שינויים בהסכם הקרן, אם ביזמת ממשלת ישראל ואם ביזמת ממשלת אר-

— חוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (תיקון) (ארבלי-אלמוזלינו, לורינץ); חוק בתי המשפט (תיקון מס' 9) (ארבלי-אלמוזלינו, גלס) —

ז. חוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (תיקון), תשל"ח—1978 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

יחד אלא רק בסכום ההטבה הגבוהה מבין שתיים אלה. בחר בגימלה מכספי ציבור, יהא משלם הגימלה זכאי לשיפוי המחייב בפיצויים על הגימלה ששילם או שהוא עתיד לשלם. היה החייב בפיצויים זהה עם החייב בתשלום הגימלה, תהיה הברירה בידי הזכאי לגימלה: רוצה — יבחר בפיצויים; רוצה — יבחר בגימלה.

הוראה ברורה זו נמצאת ברוב דיני הגימלאות, בין שהגימלה משתלמת עקב שירות קודם, במדינה או בגוף ציבורי, ובין שהיא משתלמת עקב פגיעה במלחמה או בשירות צבאי.

התיקון המוצע מאמץ את ההסדר הזה, לפי המתכונת הקבועה היום בסעיף 60 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ח—1970.

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, להצביע על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אין הסתייגויות לחוק.

הד"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אין הסתייגויות. אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שנייה.

הצבעה
סעיף 1 נתקבל.

הד"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה
חוק גימלאות לנושאי-משרה ברשויות השלטון, (תיקון), תשל"ח—1978, נתקבל.

ח. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 9), תשל"ח—1978 *

(קריאה שנייה)

את המלים: "לאחר שזימן את הנידון, אם ביקש זאת".

לחוק מספר הסתייגויות. אבקש לקבל את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הד"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, ביום כ"ד בטבת תשל"ח, 3 בינואר 1978, נדון החוק בכנסת בקריאה שנייה. הוא הוחזר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לפי בקשת שר המשפטים, על סמך סעיף 101 לתקנון. כזכור, נימקו המסתייגים את הסתייגויותיהם, ואז נתקבלה הסתייגות אחת. משום כך, אין הנמקת הסתייגויות היום. אנחנו עוברים להצבעה. לחוק שני סעיפים. לסעיף 1 הסתייגות של חברי-הכנסת משה עמאר. נצביע עליה; אבקש למנות את הקולות.

הד"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו עוברים לחוק גימלאות לנושאי-משרה ברשויות השלטון (תיקון), תשל"ח—1978, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יושב-ראש ועדת הכספים יביא את החוק.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בחוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (תיקון), תשל"ח—1978, שני תיקונים:

1) החוק העיקרי קובע את המסגרת למתן גימלאות לנושאי משרה בצמרת השלטון במדינה. הוא מסמך, למעשה, את ועדת הכספים של הכנסת לקבוע את התנאים ואת השיעור של הגימלאות המשתלמות לב"ל ולשאייריהם. התקנות, לפי סעיף 8(ב) לחוק, קובעות את סדרי הגשתן של התביעות לגימלאות וכן את הרשות שאליה תוגשה התביעה. אין בחוק הוראות בדבר עירעור על החלטת הרשות לעניין מתן הגימלאות. באשר לשופטים, נקבע אמנם בתקנה 22 לתקנות השופטים, תשל"ג—1973, כי על החלטת מנהל בתי-המשפט — הוא הרשות הפוסקת בענייני גימלאות השופטים — ניתן לערער לפני נשיא בית המשפט העליון; אולם נתעורר ספק אם הענקת אפשרות זו היתה בתחום הסמכות של מתקין התקנה. לכל הדעות, לגבי נושאי-משרה אחרים אין ערכאות עירעור על החלטת הרשות הפוסקת בעניין הגימלאות שלהם. לכן מוצע לעגן את ההסדר, שנקבע בתקנה 22 דלעיל בחוק, ולהרחיבו על כל נושאי-משרה שהחוק דן בהם.

כלל שהשתרש בדיני הגימלאות הוא שאם אדם זכאי בגלל מקרה אחד הן לגימלה מכספי ציבור והן לפיצוי בנוזקין, לא ייהנה משתי ההטבות גם

הד"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 9), תשל"ח—1978, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני רוצה להלאת אתכם בנאום על חוק בתי-המשפט. עשיתי זאת בהרחבה — לא הלאיתי — והבאתי את החוק ביום 3 בינואר 1978. החוק הוחזר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הוועדה דנה בו ותיקנה אותו במקום אחד, בסעיף 42(ב). היא הכניסה תיקון, שהוא הסתייגות של חברי-הכנסת שחל וירשבוסקי, והוסיפה

חברת י"ד, ישיבה ס"ט
 — חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 9) (ארבלי-אלמוזלינו, גוף, עמאר, גלס); שאלות ותשובות
 (ארבלי-אלמוזלינו, צפורי, טובי) —

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברת-הכנסת מ. עמאר

לסעיף 1
 נגד 6 —

התיקון של חברת-הכנסת מ. עמאר לסעיף
 1 לא נתקבל.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 אבקש הצבעה נוספת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
 התיקון לא נתקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לסעיף 1 הסתייגות לחברת-הכנסת שילנסקי. אני
 מעמידה להצבעה הסתייגות זו.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברת-הכנסת ד. שילנסקי

לסעיף 1
 נגד 8 —
 4 —

התיקון של חברת-הכנסת ז. שילנסקי
 לסעיף 1 נתקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לסעיף 1 הסתייגות לחברת-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אני מסיר הסתייגות זו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את סעיף 1 עם התיקון
 שנתקבל.

ה צ ב ע ה

סעיף 1, עם התיקון, נתקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לסעיף 2 אין הסתייגויות. אני מעמידה אותו להצ-

בעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אשאל את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט
 אם הוא מבקש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה
 שלישית.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 לא, אינני מבקש.

ט. שאלות ותשובות

517. אמימת בית וגירוש משפחה כגלל

אספקת נשק לפיגועים

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום כ"ד
 בכסלו תשל"ח (4 בדצמבר 1977):

חרבי חסן מוסטפה אלי-הודר מהכפר בידן, אזור
 רמאללה בגדה המערבית, נמצא במעצר מאז 23 ביולי
 1977. עדיין לא הוגשה נגדו כל אשמה.

ב-18 בספטמבר 1977, לפי פקודת הממשל הצבאי,
 הגיעה קבוצת חיילים לכפר. משפחת אלי-הודר, אשת
 העצור הנ"ל וששת הילדים, הוצאה מהבית בכוח על-
 ידי החיילים. לאחר שהוציאו את הרהיטים, סתמו החי-
 ילים את החלונות והדלתות של הבית בבטון. גם
 פתח באר הבית נסגר ולאשה הודיעו שעליה ועל
 ילדיה הקטנים להתרחק מהבית. למשפחה לא נותר
 היכן לגור.

הנני שואל:

1. מי נתן את הצו הצבאי לגרש משפחה —
 אם וששת ילדיה — מבית המגורים שלה ולסגור או-
 חו בבטון?

2. האם פעולה זו, גירוש משפחה מדירתה וא-
 סימת הבית, היא בכלל חוקית?

אם כן — בתוקף איזה חוק?

3. האם מוכן כבוד השר לבדוק פעולה זו של
 שלטונות הצבא ולהתיר לאם ולילדיה לחזור לביתם?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1—3: בעל הבית שנאסם הודה כי סיפק

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-
 יומה של ישיבה זו: שאלות ותשובות.

אני מזמינה את סגן שר הבטחון לעלות לדוכן
 ולהשיב על שאלות. והראשונה — שאלתה 392 של
 חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו.

392. פירסומים על מילגות לסטודנטים

משעם אש"פ

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר הב-
 טחון ביום ד' בכסלו תשל"ח (14 בנובמבר 1977):

בעתונות פורסם שעשרות תלמידים, מסיימי בתי-
 ספר תיכון מהשומרון, יצאו ועומדים לצאת ללמוד
 באוניברסיטאות במדינות ערב, באמצעות מילגות הנית-
 נות להם על-ידי אש"פ.

לפי הפירסום קיבל אש"פ מילגות אלה ממדינות
 ערב שונות בשביל בגורי בתי-ספר תיכוניים ביהודה
 ושומרון.

נוכח ההשלכות המדיניות העלולות להיות מכך
 רצוני לשאול:

1. האם הפירסום בעתונות תואם את המציאות?

2. אם כן — האם נתינת המילגות נעשתה בידיעת
 הממשל הצבאי ביהודה ושומרון?

3. אם לא — האם ננקטו אמצעים למניעת נתי-
 נת מילגות, באמצעות אש"פ, לשם לימוד באוניבר-
 סיטאות?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלות 1—3: אין בידנו מידע שיאמת או יכ-

חיש הפירסומים האלה.

רואר 1978 ולאחר מכן יתייצבו לשירות במועד שנקבע, לא יינקטו נגדם הליכים משפטיים; ב. נפקדי גיוס, אשר הוגשו נגדם כתבי-אישום והם יתייצבו בלשכות הגיוס בתקופה הנקובה ולאחר מכן יתייצבו לשירות במועד שייקבע — ישקול היועץ המשפטי לממשלה, בכל מקרה לגופו, אם לעכב את ההליכים המשפטיים נגדם. בכל מקרה כזה תועבר אל היועץ המשפטי לממשלה המלצה מטעם שר הבטחון בדבר עיכוב ההליכים.

אשר לשני הסוגים האחרים, דהיינו עריקים משי-רות סדיר או נפקדי מילואים, נאמר שאם הם יחזרו לשירות או ייענו לצו הקריאה, וזאת לא יאוחר מיום 15 בפברואר 1978, הם אמנם יועמדו לדין צבאי. אך בטוחני שבתי-המשפט יתחשבו בכך שהם נענו לפנייה המיוחדת של שר הבטחון וינהגו בהם במידת הרחמים.

מכאן שלא הובטחה חנינה אלא לסוג הראשון, דהיינו נפקדי גיוס, ואף זאת רק בתנאים כמפורט לעיל.

ההתייחסות לחייל מסויים אף היא אינה מדויקת. חייל זה לא היה נפקד גיוס. משום כך לא חלה עליו החנינה והוא היה צפוי להעמדה לדין. נמסר לי כי מכיוון שהחייל התייצב ביחידתו תוך תקופת הארכה, הוא לא הועמד לדין בבית-דין צבאי אלא נידון על-ידי קצין-שיפוט בכיר; בכך יש לראות הקלה בדין.

עד כאן לרישה של השאלה.

תשובתי לשאלות שבשאלתה הן כדלקמן:

לשאלה 1: ההודעה היתה מוסמכת והחייל הועמד לדין בהתאם להנחיות שנקבעו בהודעה.

לשאלה 2: התייצבו 116 עריקים, מתוכם 25 במי-לואים.

לשאלה 3: מאחר שלא היתה כל פעולה הנוגדת את ההודעה, אין גם מקום לשיחרור חיילים כל-שהם מבית-הסוהר.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
גברתי היושבת-ראש, אינני יודע מניין נלקח הנו-הג לצרף תשובות על שאילתות לפרוטוקול, בייחוד לגבי שאילתה שהתשובה עליה ניתנת לאחר 21 יום, עם כל הכבוד. הסימפאטית האישית שלי — ברור למי היא נתונה. אבל מבחינה תקנונית, לבוא אחרי 21 יום ולומר שמשום שחבר הכנסת איננו באולם, והוא איננו באולם משום שלא ידע מראש שניתנה תשובה על שאילתו, אין קוראים את התשובה אלא מצרפים אותה לפרוטוקול — אני חושב שזה נוהג בלתי-תקין.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ההודעה על שאילתות שניתנו עליהן תשובה מת-פרסמת על לוח המודעות משעות הבוקר.

אם נוהג זה תואם את התקנון או לא — זו סוגיה העומדת לדין בוועדת הפירושים או בוועדת הכנסת.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
דווקא משום כך אין ליצור עובדות.

פגזי מרגמה לביצוע פיגועים וידע מראש לפחות על חלק מהפיגועים שבוצעו בירושלים.

ההוראה ניתנה כחוק, מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945.

518. חנינה לחיילים דרוויים שלא התייצבו במועד

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בכסלו תשל"ח (4 בדצמבר 1977):

סגן שר הבטחון הודיע — במפגש עם אישים דרוויים, ששודר בטלוויזיה ובראדיו לפני כשלושה שבועות — שאם חייל בן העדה הדרוזית, שסירב להתגייס ולקיים את שירות החובה, יתייצב בתפקיד עד תקופה מסויימת, שסגן השר קבע — ישוחרר חייל זה מכל עונש.

היו חיילים כאלה שהאמינו להודעת סגן השר והתייצבו ביחידותיהם, אך התוצאה היתה שהם הוש-לכו לכלא. דוגמה לכך היא החייל עזאת עסקאלה מכפר אל-מגאר (מס' אישי 2193949). לאחר שהוא התייצב הוא נשלח לבית-הכלא הצבאי. במכתב שהוא שלח לחבריו הוא מוסר שיש שערות כמוה שהאמינו להו-דעת סגן שר הבטחון; אך במקום שיחזרו לשירות רגיל, מצאו את עצמם בבית-הסוהר.

חנני שואל:

1. אם החנינה שהודיע עליה סגן שר הבטחון מרדכי צפורי היתה הודעה מוסמכת — מדוע נשלח החייל עזאת עסקאלה לבית-הסוהר?

2. כמה חיילים התייצבו לשירות אחרי הודעתו של סגן שר הבטחון בדבר החנינה הניתנת להם?

3. האם מוכן כבוד השר לפעול לשיחרור חי-לים אלה מבית-הסוהר ולהעניק להם את החנינה שהובטחה?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הרישה של השאלתה מתייחסת לפגישה עם מנ-היגי העדה הדרוזית, שנתקיימה ביום 2 בנובמבר 1977. על פגישה זו דיווחו אמצעי התקשורת באופן בלתי-מדויק; והנני מגיב שבגין דיווחים בלתי-מדויקים אלה הוטעה גם שואל השאלה.

בשיחה עם מנהיגי העדה הדרוזית התייחס סגן שר הבטחון לשלוש קבוצות של צעירי העדה הדרו-זית אשר הפרו את חוקי הגיוס:

א. נפקדי גיוס — דהיינו צעירים אשר לא הת-ייצבו במועד וטרם חויילו לשירות סדיר בצה"ל;
ב. עריקים משירות סדיר — חויילו לצה"ל, אולם לא השלימו את תקופת שירותם הסדיר; ג. נפקדי מילואים — דהיינו חיילים אשר השלימו את שירותם הסדיר, הועברו לכוחות המילואים, אולם לא נענו לצווי קריאה לשירות מילואים פעיל ביחידות.

הודעתו של סגן שר הבטחון בקשר לאי-העמדה לדין היתה מפורטת והתייחסה לסוג הראשון בלבד, דהיינו נפקדי גיוס. בקשר לסוג זה אמר: א. גפ-קדי גיוס, אשר יתייצבו בלשכות הגיוס עד 15 בפבר-

619. הסיבות למעצרים של כמה מתושבי הגדה המערבית

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום " בטבת תשל"ח (20 בדצמבר 1977):
מאז 1974 נמצאים תושבי הגדה המערבית תיסייר עוררי (מורה באוניברסיטת ביר זית), עבדאללה בעי-ראת, כדר אלי-עאלם ודהאר מטר, במעצר מינהלי, על-פי תקנות שעת-חירום המאנדאטוריות משנת 1945. כמו כן נמצאים במעצר מינהלי עבדול חפיו זידאן ועיד רימאני — שניהם מאז 1975; וזכי יאסין — מאז מארס 1976. נגד אנשים אלה לא הוגשו שום כתבי-אישום והם מוחזקים במעצר ללא כל משפט. ברור שמאסרם הוא בגלל השקפותיהם הפוליטיות ולא בגלל שום סיבה אחרת.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מדוע שלטונות הצבא ממשיכים להחזיק במ-עצר אנשים אלה שאין נגדם שום אשמה?

2. האם מוכן כבוד השר לבדוק מחדש את נסי-בות וסיבות מעצרים של האנשים הנ"ל ולצוות על שיחרורם?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

תיסייר ראג'יב אלי-עוררי ישוחרר בתום צו המ-עצר, ביום 19 בינואר 1978; עבדאללה סלימאן, עב-דאללה בעיראת, דאוד עיסא ודאוד מטאר שוחררו ממ-עצרים; זכי יאסין יישאר במעצרו עקב פעילותו העו-יינת. תקפו של הצו לגבי עבדול חפיו זידאן יפוג בתחילת פברואר ותישקל אפשרות שיחרורו. השמות של כדר אלי-עאלם ועיד רימאני אינם מופיעים בר-שימת העצורים. ייתכן שחל שיבוש באיות שמותיהם על-ידי השואל.

ככלל, כל עציר מינהלי רשאי לערער על מעצרו בפני ועדה בראשות שופט. אף אם העציר איננו מער-ער, דנה הוועדה האמורה בעניינו של כל עציר אחת לחצי-שנה.

621. העלאה בדרגה של מי שהיה באמ"ן ערב מלחמת יום-הכיפורים

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר הבטחון ביום " בטבת תשל"ח (20 בדצמבר 1977):
אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם נכון הוא כי מי שהיה באמ"ן פיקוד דרום, ערב מלחמת יום-הכיפורים, הועלה לאחרונה בדרגה?

2. אם כן, האם נכון כי הנ"ל הוא כיום קצין בכיר בצה"ל?

3. האם דרך תפקודו של הנ"ל, ערב מלחמת יום-הכיפורים, וכן מידת אחריותו, באשר להפתעה שהופתעה ישראל, נשקלו לעניין ההעלאה בדרגה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלות 1-3: בעת שיבוצו של הקצין נשקלו המלצות ועדת-אגרנט. התפקיד שהוטל עליו אינו נוגד ההמלצות האמורות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

העובדות נוצרו בזמן, עוד בזמן שחבר-הכנסת אברמוב כיהן כסגן יושב-ראש הכנסת וניהל את הישי-בות. הנוהג — לפעמים הוא כך ולפעמים הוא אחר: הוא נקבע גם לפי ראות עיניו של יושב-ראש הישיבה. אם אתה מבקש שסגן השר יקרא את התשו-בה לשאלתה של חבר-הכנסת טובי — אני אבקש שייצטרף לבקשה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אני מבקש להשיב על כל השאלות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
על כל השאלות?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
את רוצה שאבקש לגבי כל שאלתה ושאלתה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
כן.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אבקש לקרוא את התשובה לשאלתה של חבר-הכנסת זידאן עטשי.

591. הקמת משרד קצין עיר בראשון-לציון

חבר-הכנסת ז. עטשי שאל את שר הבטחון ביום ב' בטבת תשל"ח (12 בדצמבר 1977):
קיבלתי מכתב ובר תלונה על אי-הימצאות משרד קצין עיר בראשון-לציון.

בעיר יש כ-58 אלף תושבים, רובם צעירים המ-שרתים בצבא סדיר, קבע ומילואים. הם נזקקים תכו-פות לשירות משרד זה.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם התלונה מוצדקת?

2. אם כן — מדוע אין עד היום משרד קצין עיר בראשון-לציון?

3. האם ניתן להעביר לשם את המשרד בחו-לון, שמספר תושביו כ-50,000 תושבים?

4. אם לא — מה חושב משרדך לעשות כדי לאפ-שר הקמת משרד קצין עיר בראשון-לציון?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלות 1-4: עניין הקמת משרד קצין עיר קבוע בראשון-לציון נמצא כעת בבדיקת אגף כוח-אדם במטה הכללי. המגמה היא חיובית.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
מותר לשאול שאלה נוספת?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
לא.

סגן שר הבטחון ישיב לשאלתה 619 של חבר-הכנסת טובי. חבר-הכנסת טובי איננו באולם. אני מבקשת לקרוא את התשובה.

2. מה הן הסיבות שבגללן מוחזקים אנשים אלה במעצר אדמיניסטרטיבי?

3. האם מוכן השר לפעול לשיחרור העצורים, שאינם מואשמים בשום אשמה ושום תביעה משפטית אינה מוגשת נגדם?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: סיבת המעצרים היא קיומו של מידע מבוסס בדבר פעילותם של העצורים נגד הבטחון וה- צורך להבטיח את שלום הציבור ואת בטחון המדינה. לשאלה 3: כל מעצר על-פי תקנות ההגנה (שעת-חירום) נשקל לגופו, בשים לב להוראות התקנות ול- אחר היועצות בגורמים המתאימים על-פי הדין; הוא הדין בהארכת המעצר.

708. שירות מסחרי ב"גלי צה"ל"

חברי-הכנסת ע. אמוראי שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשל"ח (3 בינואר 1978):
ביום 14 בדצמבר 1977 שידרה תחנת "גלי צה"ל" מקהיר. בסיום השידור נאמר כי שידור זה מומן על- ידי בנק דיסקונט.

עד כה נמנעה תחנת "גלי צה"ל" מכל מתן שי-רותים מסחריים לגורם כל שהוא, בתמורה או שלא בתמורה. כל הוצאות התחנה כוסו על-ידי תקציב הב-טחון ולא אושרו שירותי פרסומת או שירותים של נותני חסות.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

א. האם הידיעה שנזכרה לעיל, נכונה?

ב. אם כן — מה המסקנות שיינקטו לגבי האח-ראים לכך?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה א: כן.

לשאלה ב: ננקטו אמצעים נגד האחראים וכן צעדים למנוע הישנות מקרים כגון אלה בעתיד.

הו"ר ש. ארבלי-אלמזלינו:

חברי הכנסת, תם סדר-היום של ישיבה זו. הישי-בה הבאה מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הו"ר ש. ארבלי-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
גם אם אין הדבר נוגד את המלצות ועדת-אג-רנט, האם יש בכך כדי לסייע למוראל של צה"ל?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אני יכול להגיד — ולגבי המקרה שאני עונה עליו עכשיו אני אומר את דעתי האישית — אני יכול להגיד שאני חושב שיש בזה לנגוד את המוראל של צה"ל. אני מתפלא שנזכרת בזה היום. זה דבר שנעשה לפני זמן רב ביותר, והעובדה היא עובדה. אבל בזה אמרתי דעתי האישית. ככלל, אם אין בידי שר הבטחון, שעה שהוא מקבל המלצה להעלאה בדר-גה, נימוקים שיחייבו אותו לפסול את ההמלצה, הרי המלצת הרמטכ"ל מתקבלת. ההמלצה בקשר לתפקיד זה — מבלי להתחמק מאחריות — לא נעשתה בו-מננו.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

זה היה לפני או אחרי?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לפני.

707. הסיבות למעצר 16 אנשים

בגדה המערבית

חברי-הכנסת ת. מוכי שאל את שר הבטחון ביום כ"ד בטבת תשל"ח (3 בינואר 1978):

נדוע לי כי שלטונות הממשל הצבאי בשטחים הכבושים ממשיכים להוסיף לרשימת האסירים האד-מיניסטרטיביים עוד אנשים, מבלי לשפוט אותם או להגיש נגדם שום כתב-אשמה. בזמן האחרון נעצרו בגדה המערבית האנשים הבאים: 1. אסעד האני; 2. מאיסרה אבו חמדיה; 3. תייסיר מועמד קטאוי; 4. נא-סיף מוחמד עמאוי; 5. פוזי חלבייה; 6. פרחאן אבו אל-הייג'א; 7. מונזר מחמוד דיאב; 8. מחמוד מוסא עבדול סלאם; 9. חליל סלימאן אבו ג'אליה; 10. סלי-מאן אבו ג'אליה; 11. ממדוח ג'ראר; 12. עלי עואד אל-ג'מאל; 13. עבדול רחמן עירקאוי; 14. מאהר אל-חיאט; 15. מוחמד חאמד דהראן; 16. האני זורבו.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם ידוע לשר על מעצרים אלה?

הישיבה ננעלה בשעה 19:30.